

Indholdsfortegnelse

Abstract	3
1. Indledning.....	4
1.2. Arbejdsspørgsmål.....	5
2. Metode	6
2.1. Projekt design.....	6
2.3 Dataindsamling – valg og afgrænsning.....	7
2.4 Valg af medier.....	8
2.5 Analysemetode	9
2.6 Videnskabsteoretisk perspektiv - Hermeneutik	12
3. Teori.....	13
3.1 Medieteorie.....	13
3.1.1 Mediers rolle i samfundet.....	13
3.1.2 Dagsorden og meningsdannelse	15
3.2 EU – en fælles europæisk identitet?	16
3.2.1 Jürgen Habermas.....	16
3.2.2 Dieter Grimm	18
3.2.3 Identitetsteoretisk diskussion.....	19
4. Danmark i EU	22
4.1 Danmarks medlemskab i EU	22
4.2 Et demokratisk underskud	24
4.3 EU-skepsis.....	25
4.4 Demokratisk tradition	28
5. EU til debat i danske medier – indholdsanalyse	31
5.1 Resultater fra indholdsanalysen	31
5.2 Oversigt over de indsamlede artikler efter tema	33
5.3 Temaer i den danske debat	33
5.3.1. Patentdomstolen	34
5.3.2. Valgdækning.....	38
5.3.3. Beskæftigelse, arbejdskraft og velfærdsturisme.....	41
5.3.4. Migration og indvandring.....	44

5.3.5. Økonomi og finans	46
5.3.6. Udenrigs- og international politik	47
5.3.7. Klima, miljø, energi og landbrug.....	49
5.3.8. Datasikkerhed.....	51
5.3.9. Udvikling, teknologi og sundhed	52
5.3.10. Identitets- og demokratidebat.....	54
6. Mellem identitet og medier	57
6.1 EU forklædt som skurk eller helt?	59
7. Konklusion.....	62
Bibliografi	64
Oversigt over bilag til indholdsanalysen	69

Abstract

This dissertation takes its point of departure in the EU skepticism that has developed and extensively been discussed in respect to the EU-crisis and the growing popularity of the left wing parties in the Union. The latest European Parliament Election in 2014 is a clear example of the growing popularity of the left wing, which the media has been following closely.

Thus, this dissertation explores how the Danish media is displaying and covering the European Parliament Election in 2014, which consequently have influence on the recipient views.

An in-depth qualitative study is performed taking its departure in 376 articles retrieved from three Danish newspapers namely; *Berlingske Tidende*, *Jyllands-Posten* and *Politiken*. The articles will be explored drawing on the theoretical framework of identity theory and theory of ideal role of the media in democratic societies. In the analysis process, ten main 'themes' has been captured from the Danish election debate. Moreover, the analysis has aimed to answer the two following questions;

- Are the media framing the EU with a national, a European or with both a European and national angle?
- Are the media displaying subjects regarding the EU with a negative, positive or neutral approach towards the EU?

Hence, through a multilevel analysis of obtained primary and secondary data, one can conclude that the majority of the retrieved articles are written from a national or European-national perspective. Furthermore, the articles have mostly a neutral approach or angle towards the EU.

1. Indledning

Den folkelige opbakning, eller mangel på samme, bliver ofte nævnt som et centralt problem for Den Europæiske Union (EU). EU's demokratiske underskud udlægges som forklaringen på den manglende folkelige opbakning til EU. Flere forskere peger på, at det demokratiske underskud kan afhjælpes ved udviklingen af en europæisk offentlighed.

Mellem 60-80 % af al dansk lovgivning kommer imidlertid fra direktiver og forordninger, der er vedtaget i EU (Eu-oplysningen A) EU-politik har således stor indflydelse på, hvordan den enkelte dansker kan leve sit liv. Men hvad er årsagen til den manglende tro på og identificering med EU hos befolkningen?

Skepsissen menes af flere teoretikere at bunde i en grundlæggende kulturel forskellighed de europæiske lande imellem. Et andet synspunkt tager en langt mere konstrueret vinkel, hvor det er muligt at skabe denne sammenhørighedsfølelse gennem blandt andet transnational journalistik. Ud fra disse betragtninger kan det diskuteres, om EU-politik får nok offentlig opmærksomhed. Her er det nærliggende at se nærmere på mediernes ansvar som demokratiets vagthund.

Generelt tales der i hele Europa om, at medierne i større og større grad nedprioriterer dækningen af EU-emner. Omvendt argumenteres der også for, at befolkningen alligevel ikke interesserer sig for de europapolitiske emner. Journalistikkens fornemste opgave som demokratiets vagthund kan altså komme i konflikt med mediernes egne nyhedskriterier om *aktualitet, væsentlighed, identifikation og sensation* – og i sidste ende med et ønske om en fornuftig omsætning. (Kramhøft 2000: 51).

Ud fra et demokratisk perspektiv er en sådan udvikling, hvor befolkningen mister interesse for demokratiets institutioner, uanset årsag, problematisk. Mediernes rolle i samfundet er netop at oplyse objektivt og kritisk om samfundsforhold, så borgere kan deltage i den demokratiske proces på det bedst mulige grundlag. Danske medier er i flere europæiske undersøgelser blevet vurderet som et af de bedste lande til at bringe EU på dagsordenen – dette har dog ikke udvist sig i øget tillid til EU fra danskernes side (Ørsten 2006: 206 ff.).

Den stigende medialisering af politik giver medierne en central betydning for den politiske meningsdannelse. Medierne står for den daglige formidling af komplekse emner til befolk-

ningen. Flere studier viser, hvor stor en betydning medierne har for den politiske dagsorden og for befolkningens meningsdannelse.

I dette speciale vil der derfor blive undersøgt nærmere, hvilke europæiske emner, der bringes i de danske aviser og i hvor høj grad de antager en national eller europæisk vinkel og en negativ eller positiv vinkel overfor EU. Bliver den danske befolkning oplyst om EU på det rigtige grundlag og hvordan spiller journalisters og redaktioners arbejdsmetoder ind på dette? Er medierne med til at præge befolkningen i den ene eller den anden retning – tættere eller mere distanceret fra EU? I denne opgave vil der være fokus på spørgsmålet om en fælleseuropæisk offentlighed og europæisering af nationale medier og hvordan identitetsspørgsmålet er med til både at præge befolkningen, men også hvordan medierne er en del af denne identitet.

1.1. Problemformulering

Problemformulering

Hvordan vinkles artikler vedrørende EU i danske medier og hvad ligger til grund for dette?

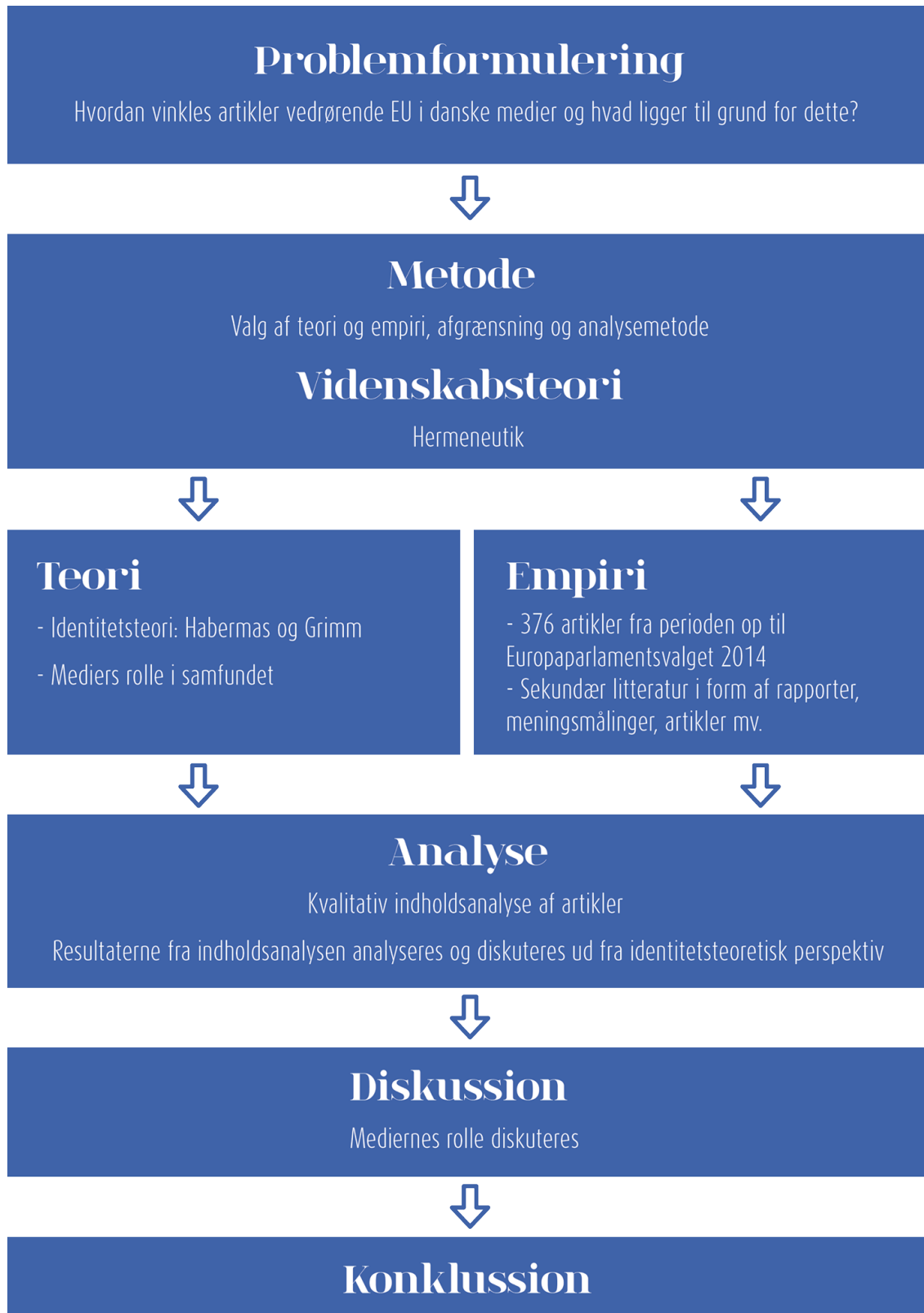
1.2. Arbejdsspørgsmål

- Hvordan fremstilles EU i medierne¹ i forbindelse med Europaparlamentsvalget, perioden 11. maj 2014 til 25. maj 2014.
- Bliver EU fremstillet med en overvejende europæisk, national eller med en både europæisk og national vinkel; og er vinkelen overvejende negativ, positiv eller neutral overfor EU?
- Hvorvidt ligger en europæisk eller national identitetsfølelse til grund for den danske befolknings interesse for EU og mediernes interesse for at skrive om EU?
- Kan mediernes fremstilling af EU og offentlig debat være med til at bidrage til øget afstand eller til en tættere relation mellem EU og borgerne?

¹ De udvalgte medier er Berlingske Tidende, Jyllands-Posten og Politiken

2. Metode

2.1. Projektdesign

2.2 Valg af teori

For at kunne svare på specialets problemformulering er det det teoretiske grundlag opdelt i to dele. Den første del er teori om mediers rolle i samfundet, der skal være med til at skabe fundament for en forståelse for mediers ideelle funktion og samtidig være med til at belyse, hvordan denne rolle i praksis kan være problematisk. Peter Kramhøft bidrager i dette speciale med teori om mediers ideelle funktion; her anvendes bogen *Journalistik med omtanke – arbejdsmetoder i udredende og analytisk journalistik*. Til diskussionen omkring den journalistiske metode og teori om transnational politisk journalistik anvendes Mark Ørsten og hans bøger *"Transnational politisk journalistik – Dansk EU-journalistik 1991-2001"* og *"Europæisk offentlighed i danske medier – Danmark som foregangsland for udviklingen af en transnational politisk journalistik?"*. Også Jürgen Habermas medtages i teorien om transnational politisk journalistik. Til at belyse mediernes indflydelse på meningsdannelsen i befolkningen, anvendes der teori om dagsordensfastsættelse eller agenda-setting. Den anden teoretiske del anvendes til at illustrere problemstillingerne vedrørende en fælles europæisk identitet versus national identitet og hvordan dette kan påvirke massemediernes vinkling af historier med et europæisk tema. Til dette anvendes teoretikerne Jürgen Habermas og Dieter Grimm, der repræsenterer to sider af debatten om en fælles europæisk identitet. Habermas' og Grimms teorier suppleres i teordiskussionen med synspunkter af Mette Jolly.

2.3 Dataindsamling – valg og afgrænsning

Som det kan ses i figur 1 om projektdesignet består empirien bl.a. af indsamlede artikler fra Europaparlamentsvalget 2014. Formålet er herigennem at se nærmere på, hvordan danske medier er med til at præge debatten om EU. Indsamlingen af data afgrænses til perioden 11. maj 2014 til 25. maj 2014, således medtages debatten, der foregik umiddelbart op til selve Europaparlamentsvalget den 25. Maj 2014. Når der er valgt en periode på to uger op til Europaparlamentsvalget skyldes det dels et spørgsmål om mængden af materiale, dels et spørgsmål om, hvornår debatten er mest intens. Der kan argumenteres for at medtage artikler fra både tre og fire uger af en valgkamp i det empiriske grundlag, men flere tidligere studier af mediedækningen viser, at det først er i de to sidste uger inden val-

get at mediedækningen for alvor intensiveres. Af Claes de Vreese kaldes de to sidste uger for 'the hot phase' (De Vreese 2002). Når valget er faldet på perioden op til et Europaparlamentsvalg skyldes det, at det netop er her, at store dele af befolkningen har et større fokus på EU end under normale omstændigheder, da de søger viden, for at kunne tage stilling. Man kunne have valgt en anden vilkårlig periode, men det må skønnes, at det er her medierne har potentielt mest magt til ændre befolkningens holdning. Netop op til et valg, hvor borgerne har direkte medbestemmelse, er mediernes forpligtelser vigtig bl.a. ift. vægtning og vinkling, der repræsenterer alle holdninger til EU. Dette er også grunden til at artikler fra denne periode er valgt som empirisk grundlag.

De indsamlede artikler afgrænses til følgende medier: *Berlingske Tidende*, *Jyllandsposten* og *Politiken*.

Indsamlingen er foretaget i artikeldatabasen Infomedia. For at analysen kan give et så generelt og fyldestgørende medie billede som muligt er søgemaskinekriterierne indstillet til at omfatte ordene *EU*, *Europakommissionen*, *Europaparlamentet*, *Europarådet*, *EU-domstolen* og *Ministerrådet*. Dette gav i første omgang et bredt søgeresultat, derfor var det nødvendigt at lave yderligere selektion til artikelanalyse for at indskrænke og afgrænse søgeresultatet. Artiklerne udvælges artiklerne derfor ud fra nedenstående kriterier.

Artiklerne medtages IKKE hvis:

- Mindst ét af søgeordene *EU*, *Europakommissionen*, *Europaparlamentet*, *Europarådet*, *EU-domstolen* og *Ministerrådet* figurerer minimum tre gange i artiklen.
- EU kun optræder i statistik eller i en faktaboks.
- Indholdet er en quiz, en anmeldelse, en rejseannonce eller er en sportsartikel.

2.4 Valg af medier

I dette speciale analyseres 376 artikler fra danske dagblade; *Jyllandsposten*, *Berlingske Tidende* og *Politiken*. Dagbladene i Danmark knyttes traditionelt set til forskellige politiske værdisæt, hvorfor der i denne undersøgelse er medtaget aviser, der har forskelligt politisk tilhørsforhold. Samtidig er aviser, der traditionelt set tilhører den mere kulørte dagspresse eller tabloidaviser, såsom BT og Ekstrabladet, fravalgt.

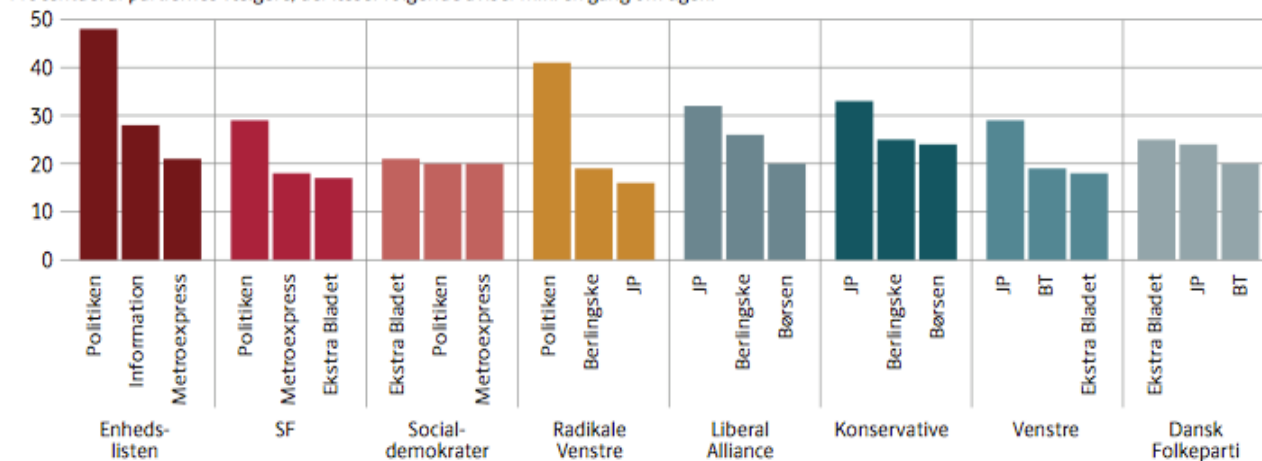
Jyllandsposten har omkring 263.000 læsere dagligt og repræsenterer den liberale højrefløj. Politiken har ca. 284.000 læsere og karakteriseres som en socialliberalistisk avis

Figur 2

(Winther 2011)

Vælgernes avislæsning

Procentdel af partiernes vælgere, der læser følgende aviser min. én gang om ugen:

Avisernes læsere fordelt på partivalg, i procent:

Berlingske Tidende har 198.000 antal læsere dagligt og karakteriseres som en borgerlig avis. (Winther 2011). Dagbladene er Danmarks tre største aviser og repræsenterer befolkningen bredt ift. politisk overbevisning. I undersøgelsen fra 2011, som er afbilledet i figur 2, ses det at de valgte dagblade repræsenterer den mest eller næstmest læste avis for vælgere fra alle partier. De tre dagblade, Berlingske Jyllands-Posten og Politiken, vurderes på denne baggrund at dække vidt i befolkningen og netop derfor valget af medier faldet på disse.

2.5 Analysemetode

Efter sorteringen af artikler er der foretaget en kvalitativ indholdsanalyse. Denne analyse har til formål at afdække, hvilke temaer der blev behandlet i pressen op til Europaparlamentsvalget 2014.

Indholdsanalysen har tre fokuspunkter. Først er artiklerne inddelt efter tema, dvs. det omdrejningspunkt, der findes i artiklerne, eksempelvis immigration eller økonomi og finans. Der ses derefter nærmere på selve vinkelen i artiklen – har den en europæisk, national eller både europæisk-national vinkel?

Desuden vurderes det om artiklens vinkel er overvejende negativ, positiv eller neutral overfor EU. Dette er med til at give et billede af, om de valgte medier overvejende giver et nationalt eller europæisk perspektiv på debatten op til Europaparlamentsvalget. Et eksempel på det anvendte analyseskema ses i figur 3. Selve analysen og kategoriseringen af den enkelte artikel kan ses i det vedlagte bilagshæfte.

Analysen er først og fremmest kvalitativ, men den kvalitative indholdsanalyse af de indsamlede artikler giver i sidste ende også anledning til et mere kvantitativt resultat. Dette skyldes kategoriseringen, der ganske vist hviler på et kvalitativt grundlag, men resulterer i et mere målbart resultat. Ud fra denne kvantitative del er det muligt at uddrage konklusio-

Figur 3. Eksempel på analyseskema

Tema	Vinkel: Europæisk/National/ Europæisk og national	Vinkel ift. EU Negativ / Positiv / Neutral
Valgdækning	National	Neutral

ner om mængden af artikler med et givent emne. Desuden kan antallet artikler med europæisk, national eller europæisk-national samt positiv, negativ og neutral vinkel ~~uddrages~~ i afsnit beskrives det nærmere, hvordan den kvalitative analyse, anskues i et videnskabsteoretiske perspektiv. Inden ses der nærmere på, hvordan resten af analysen og diskussionen disponeres.

I indholdsanalysen, der leder til de tre kategoriseringer, lægges der vægt på ordvalg, argumentation, brugen af kilder samt vinklen. Ved vinklen forstås det overordnede budskab i artiklen – hvor vil journalisten bag artiklen have os hen? Analysen og den efterfølgende kategorisering af henholdsvis europæisk, national, europæisk-national vinkel afgøres ved at identificere artiklens budskab – tages der udgangspunkt i en national eller fælleseuropæisk problemstilling eller har artiklen en kombineret national-europæisk vinkel? Det vil

sige, at en artikel, der har en europæisk vinkel, fremstiller et tema ud fra et europæisk perspektiv, hvor Danmark ikke er i fokus, men derimod EU eller et medlemsland i EU.

Endvidere analyseres det hvorvidt artiklerne har en positiv, negativ eller neutral vinkel overfor EU og det europæisk samarbejde. Det kan for eksempel komme til udtryk ved, at der i en artikel er en negativ holdning overfor en afsagt EU-dom eller en positiv holdning ift. lovgivning vedtaget i EU. Artikler kategoriseret som neutral opstiller som udgangspunkt lige dele positive eller negative holdninger og argumenter eller udtrykker ingen nævneværdig holdning, hverken positiv eller negativ overfor EU.

Formålet er at bestemme, hvordan medierne udlægger historier om EU og dermed hvilke typer artikler læserne eksponeres for. Det vurderes om artiklerne er fremstillet med en hhv. national, europæisk eller national-europæisk vinkel. Hvis en artikel i denne undersøgelse har en positiv vinkel, vil det sige en positiv vinkel overfor EU. Vinklen er positiv i den forstand, at EU's rolle i artiklen, er positiv – eksempelvis et lovforslag, der er opbakning til eller et område, hvor man ønsker større grad af politisk samarbejde på EU-niveau. Har artiklen derimod en negativ vinkel overfor EU, betyder det, at hovedbudskabet eller vinklen i artiklen stiller sig kritisk overfor EU. Er vinklen derimod neutral overfor EU indeholder artiklen ingen nævneværdig holdning til EU, hverken positiv eller negativ. Ellers er negative og positive holdninger lige opvejet i artiklen – og derfor neutral.

Alle dele af indholdsanalysen fremgår ikke for læseren i dette speciale, men analysens resultat for den enkelte artikel kan ses i det skema, der er i hvert enkelt bilag. De samlede analyseresultater kan ses på side 27. I analysen af de enkelte temaer fremvises dog eksempler på, hvordan EU fremstilles i artiklerne. Dette sker ud med en vurdering af de to slags vinkler, som er beskrevet ovenfor. Her fremgår en nærmere analyse af enkelte udvalgte artikler fra bilagene. Artikeleksemplerne, der indgår i analyseafsnittet af dette speciale er udvalgt med vægt på, at alle temaer og vinklingerne repræsenteres.

Selve indholdsanalysen af den indsamlede data giver, udover kategoriseringen, også anledning til at bruge artiklernes indhold og budskab i den videre analyse.

Når artiklernes indhold er analyseret og det samlede billede af mediedækningen op til Europaparlamentsvalget 2014 er præsenteret, analyseres og diskuteres årsagen til resulta-

terne. Dette sker både med udgangspunkt i artiklerne og ved en mere generel og teoretisk diskussion om identitet og mediernes rolle.

2.6 Videnskabsteoretisk perspektiv - Hermeneutik

Til dette speciale anvendes den hermeneutiske tilgang. Udgangspunktet er tyske Hans Georg Gadamer's filosofiske hermeneutik. Gadamer beskæftiger sig i værket "Wahrheit und Methode" med hermeneutikken.

Hermeneutik betyder "fortolkningslære" og stammer fra det antikke Grækenland. Oprindeligt blev hermeneutikken brugt til at fortolke religiøse og litterære tekster, men tilgangen blev i løbet af det 20. århundrede også anvendt flittigt i samfundsvidenskaben (Nygaard 2012:131).

Hermeneutikkens mål er at nå frem til en gyldig og almen forståelse af eksempelvis en tekst, derfor er netop denne tilgang passende i dette speciale. Ontologisk betegnes hermeneutik som "begrænset realistisk" idet man herigennem ikke opnår fuldkommen objektiv viden, som man tilstræber i eksempelvis naturvidenskaben. Der arbejdes i stedet ud fra en kvalitativ metode og den viden man opnår, er altid subjektiv (ibid 2012: 31). Men i hermeneutikkens søgen efter svar på samfundets sociale strukturer og menneskets ageren i samfundet pointeres det, at fortolkningen kan nuanceres i en sådan grad, at den kommer tæt på sandheden. Dette kræver dog en anerkendelse af fortolkerens egen forståelsesramme, dvs. hvilke forudsætninger der findes for at forstå verden på en bestemt måde og eventuelt, hvilke fordomme, der kan præge det i en bestemt retning (ibid 2012:32). Fortolkeren er selv en del af den verden, der analyseres, hvilket jeg er mig bevidst om i mit arbejde.

Gadamer betegner mennesker som historiske og bagved forforståelsen gemmer sig forskellige bestanddele som kultur, sprog, symboler, historie og erfaring som en samlet referenceramme.

Med dette in mente kan der opnås større forståelse for andre sociale aktørers forståelsesramme, og derved lettere forståelse for de enkelte fænomener i samfundet (Fuglsang 2013: 290). Forståelsen eller fortolkningen er en proces, der er uendelig - dette er billedliggjort i begrebet den hermeneutiske cirkel (Nygaard 2012:98). Gadamer beskriver den hermeneutiske cirkel som en spiral, der danner en bevægelse frem og tilbage mellem objekt og subjekt, men også mellem del og helhed.

Med del-helhedsrelationen opnås en højere grad af forståelse gennem vekselvirkning mellem helhed og enkeltdele og processen er fuldendt (Fuglsang 2013:303).

Fordomme og forforståelse udgør tilsammen forståelseshorisonten. Når der foregår en vekselvirkning mellem subjekt og objekt sker der en såkaldt horisontsammensmeltning, hvor fortolkeren eller subjektet bliver bedre i stand til at forstå meningen bag det en anden kommunikerer og på den måde få ændret eller nuanceret egne fordomme og ens egen viden (ibid 2013: 303). Gadamer beskriver dette som hermeneutisk erfaring, hvor fordommene og erfaringen bidrager til at stille spørgsmål og tage kritisk stilling. Samtidig er erfaringen også et billede på princippet om den uendelig hermeneutiske spiral, da erfaringen giver blot mulighed for at drage nye erfaringer (ibid 2013 304).

I dette speciale bringer jeg som forfatter min egen forforståelse i spil. Den består bl.a. i min uddannelsesmæssige baggrund som kandidatstuderende i Europæiske Studier og Kommunikation.

Den er teoretiske viden som fremstilles i det følgende afsnit er ligesom denne videnskabs-teoretiske redegørelse en del af forforståelsen. Empirien, metoden og teorien er således også et udtryk for valg, som jeg som forfatter til dette speciale har truffet på baggrund af min forforståelse. I indholdsanalysen af de indsamlede artikler er der opstillet en række kriterier, som er beskrevet i afsnit 2.4, der skal forsøge at ensarte analyserne. Men i sidste ende er det mig som fortolker, der med hele min forforståelse vurderer artiklernes vinkel. Argumentationen gennem hele specialet samt diskussionen af den valgte litteratur og metode er dog med til at sætte den forforståelse i et kritisk perspektiv.

3. Teori

3.1 Medieteor

3.1.1 Mediers rolle i samfundet

Frie og uafhængige valg er centralt for et velfungerende demokrati, men også fri offentlig diskussion er grundlæggende rettigheder for borgere i et demokrati. Til dette hører yt-ringsfrihed, herunder presse- og trykkefrihed (Hansen 2000: 267). For den offentlige me-ningsdannelse har medierne en vigtig rolle. Men mediernes rolle er også særlig vigtig i den forstand, at rollen den ikke varetages af folkevalgte, som det er tilfældet med politikernes

rolle. Medierne skal netop være vogtere overfor samfundets magthavere. Mediernes formidling skal ifølge Habermas være forbindelsesled mellem den private sfære og statssfæren – herimellem er den offentlige sfære, der informerer borgerne i den private sfære om eksempelvis politikerne i statssfæren og ligeledes også skaber informationsgrundlag og debat borgerne imellem (ibid 2000: 269).

Peter Kramhøft skriver *"I det ideelle demokratiske kommunikationssystem informerer medierne borgerne om offentlige sagsområder ved at præsentere og debattere alternativer. De styrker læserens, lytterens og seeres position ved at gøre dem opmærksom på deres civile og politiske rettigheder, og på hvorfor og hvordan disse rettigheder bør praktiseres. De påtager sig rollen som "vagthund" ved at afdække og publicere politisk korruption, magtmisbrug og urimelige og ineffektive politiske beslutninger og administration. Endelig afspejler de samfundets kulturelle mangfoldighed og samfundsgruppers forskellige livsstil ved at være mange facetterede og åbne for at inddrage forskellige gruppeinteresser, socialt og kulturelt"* (Kramhøft 2000:15).

Til medieteorien knyttes også begrebet 'framing', der skal være med til at indramme en historie og få den til at fremstå klart og vinklet i en bestemt retning (Ørsten 2005:39ff). Når redaktioner skal vinkle en nyhed, spiller redskabet 'nyhedskriterierne' også en rolle; Nyhedskriterierne består af: *aktualitet, væsentlighed, konflikt, aktualitet og sensation*. Nyhedskriterierne er journalistens eller redaktionens egen vurdering af en historie og et værktøj, der skal hjælpe afsenderen med at vurdere om en bestemt nyhed er relevant for modtageren – om historien sælger. Vægtningen af de enkelte kriterier afhænger af det enkelte medie, stoffet og modtager. Nyhedskriterierne er ikke fyldestgørende og bør ifølge Kramhøft kobles sammen med den redaktionelle opfattelse og med mediernes ideelle funktion (Kramhøft 2000:51ff). Mark Ørsten anfægter også den journalistiske metode *"mediernes institutionaliserede tilgang til politiske nyheder giver dog anledning til en vis bekymring. De politiske nyheder ensrettes i retning af det dramatiske, det person- og konflikt-orienterede og det farverige, og vigtige emner som for eksempel EU opnår kun minimal opmærksomhed i forhold til de rent indenrigspolitiske forhold"* (Ørsten 2005:50).

Men medierne er ikke kun styret af redaktionens værdiopfattelse og i bedste fald idealfunktionen, men også af kommercielle forhold, med delvis undtagelse af public service medier. Det kommercielle hensyn har både fordele og ulemper: på den ene side er de

kommercielle vilkår problematiske, fordi økonomiske interesser dermed kan være for styrende ift. massemediernes ideelle rolle i samfundet. På den anden side opfyldes kriteriet om at være uafhængig af staten og på den måde kan medierne bedre føre kontrol med de politiske magthavere.

Anvendes nyhedsvurderingen forkert, vil det give et skævt nyhedsbillede og på den måde være i konflikt med opfyldelsen af mediernes ideelle funktion (Kramhøft 2000:16).

Det er ikke kun medierne, der framer nyheder, politikere er i høj grad også med til påvirke mediestrømmen. Politikere har deres egen politiske dagsorden, men brugen af politiske kilder gør, at der opstår en gensidig afhængighed mellem medier og politikere.

3.1.2 Dagsorden og meningsdannelse

Habermas, Kramhøft og Ørsten er enige om forpligtigelserne medier har til at informere og formidle korrekt og hvilke udfordringer, der kan være herved.

Medierne kan i høj grad være med til at bestemme, hvordan hver enkelt historie og aktør præsenteres. Denne tendens eller udvikling kaldes også 'medialisering'. Medierne har gennem medialiseringsprocessen opnået en stor indflydelse på dagsordenen, der skal forstås som den overordnede dagsorden for både medier, politikere og befolkning.

Stig Hjarvard (1995) siger overordnet om det at sætte ting på dagsordenen at *"...medierne ikke bestemmer, hvad folk skal mene; men de kan bestemme, hvad folk skal mene noget om"* (Hjarvard 1995: 421)

I teorien inddrages flere aktører end blot medierne. Ifølge Hjarvard (1995) har både dagsordenen for politikere, medier og befolkning indflydelse på den samlede, overordnede dagsorden. Der sker en gensidig påvirkning mellem de tre aktører. Hjarvard beskriver dog mediernes rolle som den mest afgørende for dannelsen af de andre aktørers dagsorden; han forklarer det sådan: *"Beslutningstagerne ser den (red. mediernes dagsorden) som et - tilnærmelsesvist - udtryk for den generelle offentligheds dagsorden, og publikum ser den som et - indirekte - udtryk for beslutningstagernes prioriteringer"* (Hjarvard 1995: 410).

Befolkningen bliver altså præsenteret for nyhedshistorie udvalgt af medierne og det er herudfra, at en meningsdannelse om et bestemt emne kan ske. Medier kan således have en betydelig indflydelse på den politiske meningsdannelse i befolkningen – herunder holdningen til EU.

Sammenfatning:

Mediernes rolle i samfundet er ifølge ovenstående teorier af stor betydning. Først og fremmest har medierne en stor demokratisk rolle, der skal bidrage til lige korrekt og oplysende information til befolkningen. En del af den journalistiske metode, nyhedskriterierne, kan i sig selv være i konflikt med den ideelle samfuntsfunktion for medier.

Medierne er i dynamisk vekselvirkning med politikere og befolkning med til at sætte dagsordenen. Dog tillægges medierne en mere væsentlig rolle end de øvrige to aktører, når det gælder denne agenda-setting. Hvordan medierne fremstiller bestemte emner er således ikke uvæsentlig, for dannelse af politisk holdning i befolkningen.

3.2 EU – en fælles europæisk identitet?

Den anden teoretiske del af dette speciale består i identitetsteorier fremstillet af de to tyske filosoffer Jürgen Habermas og Dieter Grimm. Habermas og Grimm repræsenterer to forskellige sider af diskussionen om, hvorvidt der eksisterer eller kan eksistere en fælles europæisk identitet.

Identitet forstås her som en psykologisk følelse af tilhørsforhold eller sammenhørighed. Identitet er ifølge den britiske sociolog Richard Jenkins *"de måder, hvorpå individer eller grupper adskiller sig i deres sociale relationer i forhold til andre individer"* (Jenkins i Baron 2015: 18).

3.2.1 Jürgen Habermas

Den tyske sociolog og filosof Jürgen Habermas mener at fællesskabsfølelsen blandt europæerne skal bygges på en politisk identitet. Ifølge Habermas eksisterer der ikke et europæisk *demos* eller *folk*, men fællesskabsfølelsen kan dannes ud fra de demokratiske værdier, som EU bygger på og i den forbindelse er den kulturelle identitet underordnet (Habermas 2001). Habermas argumenterer med den historiske henvisning til nationsdannelserne i 1800-tallet, der blev dannet ud fra et politisk fællesskab (Kelstrup 2012: 264). *Offentligheden* eller en *europæisk offentlighed* er et centralt begreb i Habermas' teori og det er vigtigt for udviklingen af samfundet og legitimeringen af demokratiet, at der udvikles en kritisk offentlig debat. Habermas mener, at dannelsen af en europæisk offentlighed og øget debat i et europæisk forum, kan være med til at øge den sociale solidaritet EU-landene imellem.

Habermas mener derfor også, at legitimitetsproblemet og problematikken om et demokratisk underskud i EU bunder i manglen på avancerede former for politisk debat på tværs af nationaliteterne inden for Europa. Der skal være en såkaldt *borgerlig* eller *politisk offentlighed*, dvs. på tværs af nationale grænse indenfor EU, dvs. at befolkningen skal have en reel mulighed for kommunikation med hinanden. Derfor taler Habermas også om en transnational politisk journalistik. Transnational politisk journalistik forstås som varig og politisk kommunikation over landegrænser, hvor mindst en aktør i kommunikationen ikke er bundet af nationale interesser eller et nationalt mandat (Ørsten 2005:18). En europæisk *politisk offentlighed* kan opstå ved et stadigt tættere samarbejde mellem nyhedsinstitutioner og aktører i EU's politiske system. Ifølge Habermas er massemedierne også en essentiel del af et demokrati, hvor "*massemedier og journalister konstrueres som delvise bærere eller varetagere af den offentlige mening*" (Ørsten 2005: 43). For at opnå demokratisk legitimitet, kræver det tæt kontakt mellem borgere og organer i EU såsom Europaparlamentet, EU-domstolen, Kommissionen og Ministerrådet. Til dette tillægger Habermas massemedierne en betydningsfuld rolle. Den kommunikative opgave i en demokratisk offentlighed er at præsentere de samfundsmæssige problemstillinger og gøre det muligt for helt almindelige borgere at deltage aktivt i den demokratiske proces og tage stilling på et oplyst grundlag. Dette kan ske i nationale medier, men som nævnt også gennem transnationale medier. I dag findes der allerede medier, der alle er skrevet på engelsk og som har europæiske problemstillinger på dagsordenen, såsom *Financial Times* og *The Economist* (Habermas 2001).

Forfatningspatriotisme er Habermas' oprindelige tanke om, at der sagtens kan skabes en sammenhørighedsfølelse gennem et politisk fællesskab. Habermas mener, at et overstatsligt europæisk samarbejde, dvs. en europæisk føderalstat, med forfatningen som fællesnævner, vil skabe et politisk fællesskab. Derigennem kobles de nationale kulturer sammen, hvor det er et politisk regelsæt, der binder dem sammen. Patriotismen, som man normalt forbinder med fædrelandskærlighed, kredser i dette tilfælde omkring forfatningen. Forfatningen skal således konstituere EU som et politisk fællesskab. Nationen, der ifølge Habermas, per definition ikke har afsat i fælles kultur og historie, kaldes en *borgernation* (Habermas 1992). Habermas mener, at netop de moderne europæiske identiteter blev til i 1800-tallet i takt med udformningen af de nationale forfatninger og den politiske debat det førte med (Baron 2015:142ff). Habermas antager således en konstruktivistisk tilgang til

begrebet identitet og mener at sammenhørighedsfølelsen kan skabes eller konstrueres ud fra det politiske fællesskab.

3.2.2 Dieter Grimm

Dieter Grimm mener, ligesom Habermas, ikke at der eksisterer et europæisk folk. Der er ikke en fælles identitet i Europa og det mener Grimm er hovedårsagen til det demokratiske underskud og den modstand EU mødes med fra medlemsstaternes side. Hans begrundelse ligger i de enkelte landes forskellige kulturelle og historiske arv. En identitetsfølelse tværs igennem Europa er altså ifølge Grimm svær opnå, da der på forhånd ikke eksisterer et europæisk folk med en fælles kulturarv. Legitimitetsproblemerne bunder altså i manglen på en fælles kulturforståelse, der i sidste ende svækker den politiske handlekraft. Et politisk fællesskab og en forfatning er endemålet, men ifølge Grimm skal folket komme først (Anderson 1997:247). Sproget, sammen med kultur og traditioner, er centralt for de europæiske nationalstater. Kultur, historie og sprog har i mange tilfælde dannet grobund for en række af de nationalstater, som vi kender i Europa i dag. Det er med den baggrund, at Grimm mener, at de enkelte europæiske forfatninger er blevet dannet, primært i det 18.- og 19. århundrede. Denne form for nation, med udgangspunkt i et fælles kulturelt og etnisk grundlag, kaldes for en *Kulturnation*. Ifølge Grimm er en fælles forfatning derfor ikke løsningen i første omgang. Det europæiske fællesskab må eksistere først. Der findes ikke et europæisk folk, men offentlig debat kan derimod være en betydningsfuld del af processen for dannelsen af et. Offentlig debat kan være med til at skabe debat om de europæiske institutioner og endda være med til forandre dem. Ifølge Grimm er forudsætningen dog, at der som udgangspunkt findes en vis grad af fælles forståelse blandt deltagerne i debatten, dvs. de europæiske befolkninger imellem. Findes denne viden og accept af hinanden ikke, er en offentlig debat på europæisk plan ikke mulig (Baron 2011:190). Når Grimm taler om, at der kan dannes et europæisk folk, menes det ikke i en konstruktivistisk forstand, ligesom Habermas, men derimod med essentialisme som udgangspunkt, hvor identiteten kan vokse langsomt frem (Baron 2015: 22).

Grimm mener, at udviklingen af en offentlig kommunikationssfære er en vigtig forudsætning for at skabe en fælles identitet. Men identitetendannelsen den har ifølge Grimm ringe udsigter. For Grimm er løsningen eksistensen af europæiske aviser, ugeblade samt radio- og tv-programmer, der efterspørges på et europæisk marked. Her ser han igen de sprogli-

ge forskelle som en hindring – kommunikationen ville forudsætte et fælles sprog eller at alle forstår alle sprog. Ifølge Grimm er det netop sprog, der er en af de største hindringer for en europæisering af en politisk struktur. Yderligere national dækning af EU-emner vil ikke fremme dannelsen af en europæisk kommunikationssfære og en i sidste ende en fælles europæisk identitet, da de blot vil indgå i nationale perspektiver og vinkler og indgå i bestemte nationale kommunikationsvaner. Ifølge Grimm vil nationale politikere have tendens til at have fokus på egne nationale interesser, da dette kvitteres direkte af vælgerne i nationalstaterne. Med andre ord tror Grimm endnu ikke på at transnational journalistik har de rigtige levebetingelser i EU pga. manglende identitetsfølelse i EU (Anderson 1997:252ff).

3.2.3 Identitetsteoretisk diskussion

Habermas og Grimm opstiller to forskellige baggrunde for et manglende europæisk folk. Grimm mener, at fællesskabet skal komme fra en fælles kulturel baggrund, det værende sig gældende for bl.a. en fælles historie og kultur. Habermas mener, at en europæisk identitet og et europæisk folk kan opnås gennem et politisk fællesskab, således at bl.a. demokratiske værdier binder det europæiske folk sammen på tværs af landegrænser. De kulturelle forskelle bliver på den måde betydningsløse gennem det politiske fællesskab og den øgede offentlige europæiske debat, der følger med.

Grimm og Habermas er enige om, at der ikke eksisterer et europæisk folk. Men de er ikke enige om betydningen deraf. Habermas ser ikke sproglige forskelligheder som nogen hindring. Og han mener, at et fælles kommunikationssprog, som engelsk, rækker til den transnationale debat, der bør være i Europa. Habermas og Grimm er begge af den opfattelse, at en europæisering af medierne er en nødvendighed. Habermas fordi det vil være med til, at skabe politisk debat på tværs af nationale grænser. Grimm mener ligeledes, at udviklingen af en transnational journalistik er vigtig, men at dette kan blive vanskeligt, da sprogforskellene mellem de europæiske lande er undervurderet. De forskellige sprog bliver således både et rent praktisk problem og et identifikationsproblem.

Habermas og Grimm deler altså på flere og afgørende områder ikke synspunkter for, hvad EU's fremtidige udvikling skal indeholde.

Habermas har en vision for EU som værende et politisk og borgerligt projekt. Han afviser samtidig et kriterium om fælles etnisk og kulturelt tilhørsforhold for dannelsen af et euro-

pæisk folk. Grimm mener, at et kulturelt fællesskab nødvendigvis må komme før et politisk fællesskab. Legitimeringen af et politisk fællesskab kan dog øges gennem offentlig debat – en debat, der dog har dårlige kår pga. sprogforskellene blandt EU's medlemslande.

For at nuancere de ovenstående teorier, vil der i det følgende afsnit blive inddraget synspunkter fra Mette Jolly.

I afhandlingen *"The European Union and the People"* (Jolly: 2007) beskæftiger Mette Jolly sig med samme problemstillinger som Grimm og Habermas. Ifølge Jolly findes der ikke et europæisk folk og hun mener heller ikke, at det er en fremtidig mulighed. Hun mener samtidig, ligesom Grimm, at der ikke er nok legitimitet i EU til at Unionen kan forankres i en forfatning. Et udelukkende politisk fællesskab er således heller ikke løsningen. Politiske institutioner kan ikke stå alene – fælles kulturelle værdier er en nødvendighed for at binde det europæiske folk sammen og for at legitimere de politiske institutioner. Et føderalt Europa er altså ikke løsningen ifølge Jolly, der også påpeger vigtigheden af at visse politiske spørgsmål håndteres på nationalt plan (ibid: 87).

Ifølge Jolly kan et forsøg på at skabe en fælles identitet oppe fra og ned, få den helt modsatte effekt. Med forsøget på at konstruere eller definere europæiske værdier, vil værdierne blive for brede og på den måde miste deres betydning. Resultatet af denne form for elitær skabelse af europæiske værdier, vil medvirke til at EU-borgerne søger deres nationale værdier i stedet. Det kan virke som et slags angreb på de nationale værdier, hvis andre værdier forsøges skabt uden at det bygger en holdning blandt befolkningen. Nationalismen kan derfor få gunstige betingelser. De nationale identiteter kan på denne måde blive stærkere og ikke svagere, som man ellers kunne forvente, hvis man forsøger at skabe fælles europæiske værdier (ibid: 89). Men Mette Jolly mener ikke, at et eksisterende europæisk folk er altafgørende for EU's eksistens, hvis man blot opfatter Unionen som en politisk styreform eller et politisk fællesskab. Det har dog sine begrænsninger, især når det gælder fordelingspolitik, hvor solidaritetsfølelsen er afgørende. Hvis solidaritetsfølelsen ikke findes er det derfor svært at forene (ibid: 52).

Sammenfatning:

Habermas og Grimm er enige om, at der ikke eksisterer et europæisk folk, men de er ikke enige om betydningen heraf. Habermas mener, at EU skal hvile på et politisk samarbejde og, at der derved opstår en fælles identitet, på tværs af nationale grænser – en politisk offentlighed. Centralt for udviklingen af en europæisk offentlighed og en identitetsfølelse bygget op omkring politiske værdier er den offentlige debat. Habermas tillægger derfor medierne stor betydning og for at øge sammenhørighedsfølelsen i EU.

Grimm mener ikke, at der eksisterer et europæisk folk idet kulturforskellene er for store. Men mener modsat Habermas ikke, at der kan dannes et folk bygget på et politisk fællesskab. Folket og det kulturelle fællesskab skal komme først. Her fremhæver Grimm sprogforskellene blandt EU-medlemslandene som en af de væsentligste for dannelsen af et europæisk folk. Mette Jolly mener ligesom Grimm, at de kulturelle skel er for store blandt medlemslandene i EU til, at man eksempelvis kan blive enige om en fælles forfatning. Politiske institutioner skal legitimeres i befolkningen. Offentlig debat i medierne på tværs af nationale grænser i EU kan være med til at øge sammenhørighedsfølelsen. Men Jolly mener samtidig, at et forsøg på at konstruere en europæisk identitet ovenfra, der ikke har rod blandt den brede befolkning, kan have den modsatte virkning og nationale værdier og den nationale identitet vil i stedet blive fremhævet.

4. Danmark i EU

Både teoretikerne Jürgen Habermas, Dieter Grimm og Mette Jolly er enige om vigtigheden af den offentlige europæiske debat; samtidig er de enige om, at EU har visse legitimitetsproblemer og at disse legitimitetsproblemer har udvist sig i manglende opbakning til EU fra befolkningens side.

Men hvor slemt står det egentlig til i relationen mellem Danmark og EU og hvad er baggrunden for den udvikling, der er sket? Det bliver belyst i dette afsnit, der skal være med til at give billede af, hvordan Danmarks forhold til EU har været historisk set og hvordan tilknytningen er i dag. Der ses nærmere på begrebet *demokratisk underskud* og den teoretiske diskussion herom. Hertil knyttes analyse af relevante dele af den danske demokrati-tradition set ift. den europæiske. Samtidig belyses begrebet *EU-skepsis* og de forskellige former, som Catharina Sørensen er kommet frem til i en analyse om *EU-skepsis* i tre europæiske lande: Frankrig, Storbritannien og Danmark.

4.1 Danmarks medlemskab i EU

Danmark trådte ind i det daværende EF i 1973, samtidig med Storbritannien. Det skete efter folkeafstemningen, der fandt sted i 1972, der resulterede i 63,4 % ja-stemmer og 36,6 % nej-stemmer (Udenrigsministeriet A). Bevæggrunden for til Danmarks 'ja' til medlemskab i EF var især økonomiske årsager. Storbritannien havde stor interesse i at blive optaget i EF og da en stor del af dansk eksport gik til Storbritannien, var dette også med til at påvirke udfaldet (Sørensen 2006: 10). Danmark var hermed del af den første udvidelse af det daværende EF's medlemskreds, der siden Maastricht-traktatens ikrafttrædelse i 1993 har heddet Den Europæiske Union (EU).

Fællesskabet startede som Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab i 1951, med landene Tyskland (Vesttyskland), Frankrig, Holland, Luxembourg og Belgien. Fællesskabet opstod i kølvandet på Anden Verdenskrig den oprindelige tanke var at binde medlemslandene sammen rent økonomisk, for på den måde at undgå krig fremover (Kelstrup 2012: 56).

EU har gennemgået en rivende udvikling siden fællesskabet start, og i dag består EU af i alt 28 medlemslande. Det er ikke blot EU's medlemstal, der er blevet udvidet, men også det politiske råderum i Unionen. Flere traktatændringer har løbende gjort sammenarbej-

det endnu tættere. Særligt indførslen af det indre marked med Fællesaktien i 1987, der betyder fri bevægelighed af varer, tjenesteydelser, personer og kapital har været skelsættende for EU's historie (ibid: 25). I 1992 stemte danskerne ved en folkeafstemning nej til Maastrichttraktaten. Det medførte krise omkring Danmarks medlemskab af EU og det resulterede i sidste ende i fire forbehold også kaldet "*det nationale kompromis*". Forbeholdene kom på plads ved en folkeafstemning om en kombination af Maastrichttraktaten og Edinburgh-aftalen i 1993 (Kelstrup 2012: 418). De omfatter fire områder, hvori Danmark ikke deltager i alle dele af samarbejdet med de øvrige lande i EU: *Unionsborgerskabet, Den Økonomiske og Monetære Union (ØMU), forsvarssamarbejdet og det overstatslige samarbejde om retlige og indre anliggender* (Udenrigsministeriet B)². Forbeholdene eksisterer stadig omend de flere gange er blevet taget op til revidering efterfølgende. Ifølge den danske Grundlov³ skal al lovgivning, der er med til at afgive national suverænitet til et supranationalt niveau afgøres ved folkeafstemning (Folketinget B). Senest har en del af politisamarbejdet Europol, der hører ind under retlige og indre anliggender, været til folkeafstemning i Danmark i 2015 (Folketinget A). I 2000 stemte danskerne ligesom i 1992 nej til at være en del af euro-samarbejdet, ØMU'en. (Kelstrup 2012: 420). Der var en i 1990'erne en øget mistillid til EU og efter modstanden mod Maastricht i flere medlemslande, taltes der om EU's legitimitetskrise (Kelstrup 2012: 250). Maastricht-traktaten havde lavet for store indgreb i nationalstaterne. Maastricht-traktaten indeholdt bl.a. også en række ændringer på det social- og arbejdsmarkedspolitikken (Larsen 2004: 495). Siden 1992 har man talt om EU's legitimitetskrise, dvs. manglen på opbakning fra nationalstaterne. Holdningen var at EU's institutionelle indretning og beslutningsproces var udemokratisk.

² "1. Forsvarspolitik: Danmark deltager ikke i udarbejdelsen og gennemførslen af afgørelser og aktioner af inden for Unionen, som har indvirkning på forsvarsområdet. 2. Økonomisk og Monetær Union: Danmark vil ikke deltage i ØMU'en tredje fase. Danmark vil derfor ikke i ordningen med en fælles valuta (dvs. eurosamarbejdet). 3. Unionsborgerskabet: Unionsborgerskabet træder ikke i stedet for nationalt statsborgerskab. 4. Retlige og indre anliggender: Danmark deltager i samarbejdet om retlige og indre anliggender på mellemstatsligt grundlag" (Kelstrup 2012: 423).

³ Grundlovens § 20

Stk. 1.

Beføjelser, som efter denne grundlov tilkommer rigets myndigheder, kan ved lov i nærmere bestemt omfang overlades til mellemfolkelige myndigheder, der er oprettet ved gensidig overenskomst med andre stater til fremme af mellemfolkelig retsorden og samarbejde.

Stk. 2.

Til vedtagelse af lovforslag herom kræves et flertal på fem sjettedele af folketingets medlemmer. Opnås et sådant flertal ikke, men dog det til vedtagelse af almindelige lovforslag nødvendige flertal, og opretholder regeringen forslaget, forelægges det folketingsvælgerne til godkendelse eller forkastelse efter de for folkeafstemninger i § 42 fastsatte regler. (Folketinget B)

4. 2 Et demokratisk underskud

Kritikken af EU's demokratiske grundlag og diskussion om EU-skepsis omhandler problematikken omkring EU's legitimitet og det såkaldte *demokratiske underskud*. Begrebet *det demokratiske underskud* forbindes med manglende institutionel demokratisk legitimitet.

Der er blandt teoretikere flere forskellige opfattelse af, om EU lider af et demokratisk underskud og på hvilken baggrund (Kelstrup 2012: 256). I dette afsnit inddrages tre fortolkninger af det *demokratiske underskud* fra Andrew Moravcsik, Giandomenico Majone samt Andreas Føllesdal og Simon Hix. De har alle forskellige meninger om, hvorvidt EU lider af et demokratisk underskud og samtidig, hvilken rolle medierne har.

Føllesdal og Hix opstiller de klassiske udlægninger af årsagerne til et demokratisk underskud:

- *EU-domstolens øgede magt set ift. de nationale parlamenter.*
- *Den lovgivende instans, Europaparlamentet, er for svagt.*
- *Der findes ikke direkte europæiske valg (der vælges nationale repræsentanter til Europaparlamentet).*
- *EU er for langt for borgerne – både i fysisk og psykisk forstand*
- *Øget europæisk integration, dvs. et snævrere europæisk samarbejde, fører til politiske gnidninger, da borgerne i medlemsstaterne har forskellige præferencer.* (Føllesdal 2006: 534, Kelstrup 2012: 261ff).

Føllesdal og Hix anser EU som udemokratisk og fremhæver også EU's institutionelle opbygning og fremhæver bl.a. Europaparlamentets magt, eller mangel på samme. Desuden fremhæver de valgene til Europaparlamentet som problematiske idet der ikke, ifølge Føllesdal og Hix, er fokus på europæiske spørgsmål, men at valgene i stedet bruges til at profilere national politik (Føllesdal 2006: 535).

Majone mener ikke, at EU lider af et demokratisk underskud. Han mener, at udgangspunktet for hele diskussionen, om et demokratisk underskud er forkert, da EU ikke kan sammenlignes med de nationale demokratier og det er oftest det afsæt diskussionen har. Grunden til dette, skal ifølge Majone, findes i den meget specielle institutionelle opbygning, der findes i EU. Majone anser EU som et reguleringssystem, hvor nationale regeringer har uddelt en række be-

slutninger (Føllesdal 2006: 537). På denne måde træffes især langsigtede beslutninger og reguleringer i EU og har derfor ikke den samme interesse hos de nationale politikere, der i nationalstaterne forsøger at hente stemmer til det næste nationale valg (Jolly 2007: 104). Majones synspunkt om EU som et reguleringssystem sætter derfor også grænser for, hvor vidt de politiske beslutningskompetencer kan række.

Moravcsik mener ligesom Majone, ikke at EU har et demokratisk underskud, men han deler ikke Majones synspunkt omkring EU's funktion. Han mener, at EU's kompetencer rækker langt videre end til et reguleringssystem (Kelstrup 2012:259). Moravcsik mener, ligesom Majone at sammenligningsgrundlaget mellem EU og nationalstaterne er forkert. Han mener ikke, at EU's demokratiske system med de demokratier, der findes i nationalstaterne i EU, kan holdes op mod hinanden. Desuden pointerer han også, at når denne sammenligning alligevel sker, er det ofte med et idealbillede af det nationale demokrati snarere end et retmæssigt billede af den faktiske demokratiske situation (Jolly 2007: 40, Kelstrup 2012: 259). Moravcsik anfægter samtidig påstanden om, at de magtudøvende instanser i EU ikke bliver kontrolleret. Han henviser desuden til at en del af kontrollen og legitimeringen sker igennem medlemsstaterne.

4.3 EU-skepsis

EU-skepsis eller *euroskepsis* bruges ofte i medierne, men har ikke nogen entydig betydning. Da *euroskepsis* let kan misforstås som *skepsis* over den europæiske møntfod Euro, anvendes her begrebet *EU-skepsis*. 'Skepsis' skal forstås som en bredere begreb end et *demokratisk underskud*, der i højere grad refererer til den institutionelle og demokratiske opbygning. *EU-skepsis* skal forstås som et bredere begreb i den forstand, at der tales om hele EU-skeptiske lande eller befolkninger. (Sørensen 2006: 6). Skepsissen mod EU er især de senere år blevet mere og mere udpræget blandt de europæiske medlemslande. Det er senest kulmineret den 26. juni 2016 med afstemningen om Storbritanniens medlemskab i EU. Det endte som bekendt med, at den britiske befolkning valgte EU fra efter 43 års medlemskab og selvbestemmelsen til. Blandt EU-tilhængere findes der naturligvis en vis frygt for, at tendensen breder sig blandt medlemslandene efter det såkaldte Brexit, da det nu har vist sig lettere end som så at bryde ud af fællesskabet. Som eurobarometerets statistik viser, er det ikke blot det britiske folk, der stiller sig kritisk overfor samarbejdet. Hertil er det som nævnt vigtigt at bemærke, at

der bag denne skepsis kan ligge vidt forskellige årsager til grund og at den ikke blot har rod i den institutionelle kritik som er beskrevet afsnit 4.3..

Catharina Sørensen analyserer i "*Elsker, elsker ikke*" (2006), hvordan skepsissen i Storbritannien, Frankrig og Danmark adskiller sig fra hinanden. Der er tale om tre europæiske lande, der alle, til trods for relativt lange medlemskaber af EU⁴, regnes for at være relativt skeptiske lande. I undersøgelsen, der er foretaget i 2006, opdeler hun begrebet EU-skepsis i tre forskellige former: *Nyttebaseret, ideologibaseret og suverænitetsbaseret* skepsis. (Sørensen 2006: 6).

Formerne defineres således:

"1) Nytte.

Befolkningers skepsis kan have et nyttebetonet rationale. Folk er kritiske over for, hvad de ser som manglende økonomisk gevinst fra EU – hvad enten det er på national- eller individplan. Det vigtige er ikke, om folk har ret i deres vurdering af manglende nytte: Det, der betyder noget for eksistensen af denne type euro-skepsis er, om folk opfatter det således.

2) Ideologi.

Befolkningers skepsis kan også være af ideologisk karakter. Det vil sige, at folk tager stilling til EU ud fra en værdibaseret, politisk evaluering af samarbejdet.

Om det er manglen på demokrati, sociale aspekter eller frihandel, der ligger til grund for folks evaluering, er underordnet: Det vigtigste for denne type skepsis er, at det er en ideologisk kritik.

3) Suverænitet.

Desuden kan befolkningers skepsis være suverænitetsbaseret. Det betyder, at det er vurderingen af, om EU-samarbejdet har negative konsekvenser for den nationale suverænitets og identitet, der udgør euroskepsis. (Sørensen 2006: 6).

I Storbritannien ses der meget negativt på selve udbyttet af EU-medlemskabet. Man mener ikke, at man rent økonomisk får nok ud af samarbejdet. Her er der således tale om nyttebaseret skepsis. Samtidig er den britiske befolkning i høj grad også skeptisk overfor suverænitetsafgivelse (Sørensen 2006: 6).

I Danmark er der en overvejende suverænitetsbaseret skepsis overfor EU. Det vil sige at danskerne i høj grad frygter suverænitetsafgivelse fra et nationalt til et supranationalt niveau i EU. I figur 4 ses det, hvordan de adspurgte danskere forholder sig til, hvilke emner, der skal varetages eller besluttes på hhv. nationalt eller EU-niveau.

⁴ Frankrig blandt landene, der oprettede det daværende Europæiske Kul- og Stålfællesskab (EKSF), der i dag hedder EU. Danmark og Storbritannien blev medlem samtidig i 1973 (EU-oplysningen C).

Catharina Sørensens undersøgelse viser også at danskerne anser EU som ganske lukrativ - det økonomiske fællesskab er til stor gavn for det danske samfund. En nyttebaseret skepsis er altså ikke at finde blandt den danske befolkning. Ideologibaseret EU-skepsis ses i nogen grad i Danmark. Det demokratiske system i Danmark er opbygget anderledes end i EU (Sørensen 2006:). I figur 4 kan man se hvordan danskerne holdning til på hvilket niveau de enkelte politikområder skal varetages. Tallene i parentes viser EU-gennemsnittet for de samme spørgsmål. Tallene viser bl.a. at danskerne i høj grad ønsker at områder som kultur, retlige anliggender og sundhed og social velfærd håndteres på et nationalt niveau. Emner som videnskab og teknologisk forskning, bekæmpelse af narkotika og udenrigspolitik overfor tredjelande ser danskerne derimod gerne håndteret på EU og nationalt niveau. Grunden til denne fordeling kan skyldes den danske demokratitradition, som bliver uddybet i næste afsnit. Årsagerne til den danske befolkning ønsker social- og sundhedspolitiske emner varetaget i Danmark bliver forklaret nærmere i afsnit 5.3.3 og 5.3.4.

Figur 4 - Hvor skal beslutningerne træffes?

Danmark	Nationalt	EU + natio-
nalt		
Modtage flygtninge	68 (43)	29 (53)
Regler for politisk asyl	63 (45)	35 (51)
Landbrug og fiskeri	44 (40)	54 (53)
Kulturpolitik	80 (49)	16 (44)
Monetærpolitik	45 (31)	51 (65)
Forsvar	57 (45)	40 (51)
Uddannelse	72 (61)	26 (35)
Udenrigspolitik over for tredje lande	38 (22)	58 (71)
Sundhed og social velfærd	82 (59)	16 (37)
Immigrationspolitik	65 (48)	32 (48)
Retlige anliggender	83 (58)	13 (38)
Politi	71 (63)	27 (34)
Beskyttelse af miljøet	44 (33)	55 (64)
Videnskab og teknologisk forskning	32 (27)	65 (68)
Kampen mod narkotika	27 (26)	72 (71)
Kampen mod fattigdom/social eksklusion	38 (30)	59 (66)
Kampen mod arbejdsløshed	62 (43)	36

4.4 Demokratisk tradition

Som nævnt tidligere er der flere forskellige former for EU-skepsis blandt EU-medlemslandene. Når det kommer til den institutionelle skepsis eller et demokratisk underskud er det i Danmark især EU-Domstolen, der er særligt kritiseret – det bunder i den forskel, der findes på EU-Domstolen og den danske nationale domstol og selve demokratiformerne.

EU er et konstitutionelt demokrati, mens Danmark er et flertalsdemokrati (Rasmussen 2008: 203). Flertalsdemokratiet er karakteriseret ved en opfattelse af, at parlamentet, der er valgt af folket, er den største magtinstans i samfundet (Baron 2011: 51). Det forventes, at den lovgivende magt overholder Grundloven. Lovene gennemgås ganske vist af en stort juridisk embedsværk og derfor er der heller ikke nogen forfatningsdomstol i Danmark, der kontrollerer den lovgivende magt. (ibid: 52). Denne form har holdt og love bliver altså sjældent domstolsprøvet i Danmark, dog med enkelte undtagelser, hvor den mest kendte er sagen om Tvindskolerne fra 1999 (Christensen 2013).⁵ I den danske grundlov lægges der meget lidt vægt på individuelle rettigheder, men individet repræsenteres derimod igennem et folkevalgt flertal (Baron 2011: 52, Hansen 2010: 41). Folket er i Danmark repræsenteret i Folketinget, hvis magt siges at være ukrænkelig (Baron 2011: 55).

Dette er omvendt i lande med et konstitutionelt demokrati, her er individets rettigheder i stor fokus. I konstitutionelle demokratier er den højest dømmende magt landets forfatningsdomstol, som det også er gældende i EU (Hansen 2010: 163).

En af de bemærkelsesværdige forskellene på de to demokratiformer er altså, at parlamenterne i flertalsdemokratier ikke kontrolleres i samme grad som det ses i konstitutionelle demokratier, som EU (Kelstrup 2012: 71). I Danmark har man på den måde tillid til at de folkevalgte Folketing respekterer Den Danske Grundlov. I EU – i andre konstitutionelle demokratier, kontrolleres lovgivningsmagten ved en forfatningsdomstol. I hele Skandinavien og i Storbritannien er der flertalsdemokrati, mens resten af Europa og i EU er præget af det konstitutionelle demokrati (Kelstrup 2012: 225). EU-domstolen er et af de punkter, som særligt i danske øjne virker udemokratisk. EU-Domstolen har desuden også en retsskabende funktion – det betyder, at afsagte domme kan danne ny lovgivning, også kaldet judiciel aktivisme. Dette er i Danmark særligt udemokratisk, især fordi EU-Domstolens dommere er udnævnte til at bestride posten og ikke folkevalgte som det danske parlament. (Rasmussen 2008: 202).

⁵ Regeringen og Folketinget overtrådte grundloven ved at fratage Tvinds(Christensen 2013)

Der er derfor en grund til, at man i Danmark reagerer særlig kraftigt ved nogle retsskabende domsafsigelser ved EU-Domstolen. Det strider for det første mod dansk politisk og juridisk tradition, at en domstol kan danne ny lov – at det samtidig ikke er en national domstol, der kan underkende dansk lov, giver den ekstra dimension af suverænitetsafgivelse fra national til supranationalt niveau (ibid: 116). Som nævnt i afsnit 4.4 er dansk EU-skepsis netop kendetegnet ved suverænitetsbaseret skepsis.

Deltagelsesdemokrati er en central del af det danske repræsentative og tydeliggør folkets ret til medbestemmelse. Det betyder at beslutninger træffes tæt på borgeren og der på den måde er kort afstand mellem stat og folk. Dette kommer helt konkret til udtryk ved den særlige tradition for folkeafstemninger, der findes, når der skal tages stilling til en dansk holdning omkring EU-politik (Kelstrup 2012: 270). Denne folkeret til medbestemmelse ved afgivelse af suverænitet er som nævnt forankret i Grundlovens §20 (Folketinget). Desuden kommer medbestemmelsen også til udtryk gennem et af demokratiets vigtigste institutioner, nemlig det frie valg af politiske repræsentanter. Bestemmelsesmagten gives videre til en politisk elite, men valginstitutionen er i sig selv en metode, der gør det muligt at udskifte den (Loftager 2004:41).

Den deltagelsesdemokratiske indstilling anvendes også ved Europaparlamentsvalgene, der finder sted hvert 5. år. Ved Europaparlamentsvalget i 2014 var valgdeltagelsen på 56,3 % i Danmark. Det er noget lavere end ved folketingsvalg i Danmark, der ved det seneste valg i 2015 lå på 85,89 % (Danmarks Statistik 2015). Men dog højere end EU-gennemsnittet, der ved Europaparlamentsvalget i 2014 lå på 42,6 %.

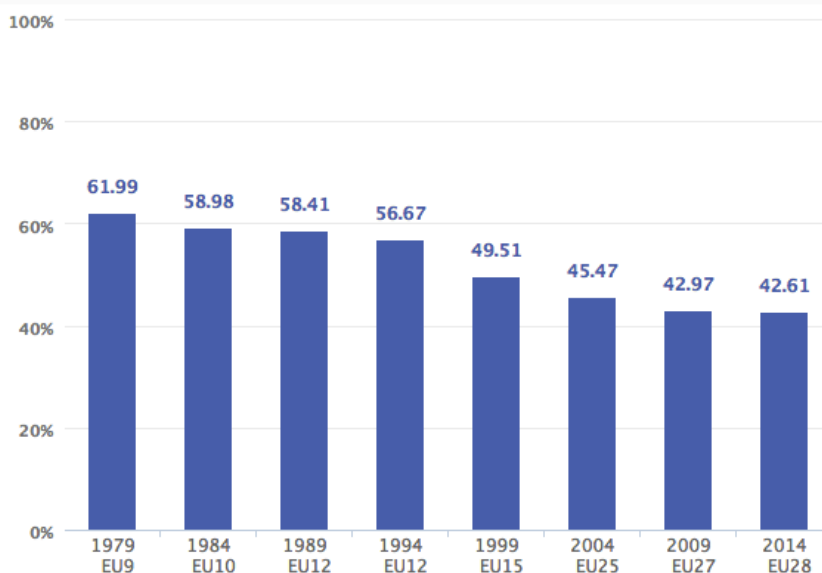
I figur 5 ses stemmerne til de nationale partier i procent samt i mandater i Europaparlamentet. Dansk Folkeparti blev for første gang det største parti ved et valg til Europaparlamentet med 26,6 % og 4 mandater, herefter følger Socialdemokratiet med 19,1 og 3 mandater og som Tredjestørste parti Venstre med 16,7 %.

Figur 5. stemmer ved Europaparlamentsvalget 2014

O. (DF)	26.60%	4
A. (S)	19.10%	3
V. (V)	16.70%	2
F. (SF)	11.00%	1
C. (KF)	9.10%	1
N.	8.10%	1
B. (RV)	6.50%	1
I. (LA)	2.90%	0
Andre partier	0.00%	0

Figur 6. Valgdeltagelse ved Europaparlamentsvalg i Danmark

De endelige resultater

(Europaparlamentet C)

5. EU til debat i danske medier – indholdsanalyse

Som omtalt i teoriafsnittet er mediernes fremstilling af EU af stor betydning for dannelsen af en europæisk offentlighed. Tidligere forskning har peget på, at EU er blevet nedprioriteret af de nationale medier i EU-medlemslandene, både med antallet af korrespondenter ved EU's institutioner og med selve dækningen af EU i massemedierne (Ørsten 2006). Begrundelsen, mener nogen, kan findes i manglende resurser som følge af finanskrisen. Samtidig konkluderer Mark Ørsten i sin undersøgelse om mediedækningen fra 1991-2001, at antallet af artikler er faldet drastisk. Derimod er antallet af lange artikler steget i den periode og formatet ændrede sig i retning af længere og mere uddybende artikler, mens den korte nyhed og notatet måtte vige pladsen i dagbladene (Ørsten 2006: 216).

I de følgende afsnit ses resultaterne af den analyse, der er foretaget af selve indholdet af de artikler, der blev bragt op til Europaparlamentsvalget i maj 2014. Der er tale om i alt 376 artikler, indsamlet fra perioden 11. Maj 2014 – 25. Maj 2014. I alt er 99 artikler bragt i Berlingske, 165 i Jyllands-Posten og 112 i Politiken.

Temaerne er blevet præciseret efter gennemlæsning af alle 376 artikler, med en vurdering af, hvad det primære fokus eller tema i den enkelte artikel er. Derudover er det, som nævnt i metodeafsnittet, blevet vurderet hvorvidt vinklen er hhv. europæisk, national eller både national og europæisk. Til at besvare problemformuleringen vurderes det også om mediernes vinkling er negativ, positiv eller neutral holdning overfor EU.

Efter gennemlæsning af artiklerne, er artiklernes hovedtema blevet vurderet og det har ledt til alt 10 temaer, hvoraf nogle af dem har underkategorier. Tema kan også beskrives som det overordnede emne, der er i artiklen.

5.1 Resultater fra indholdsanalysen

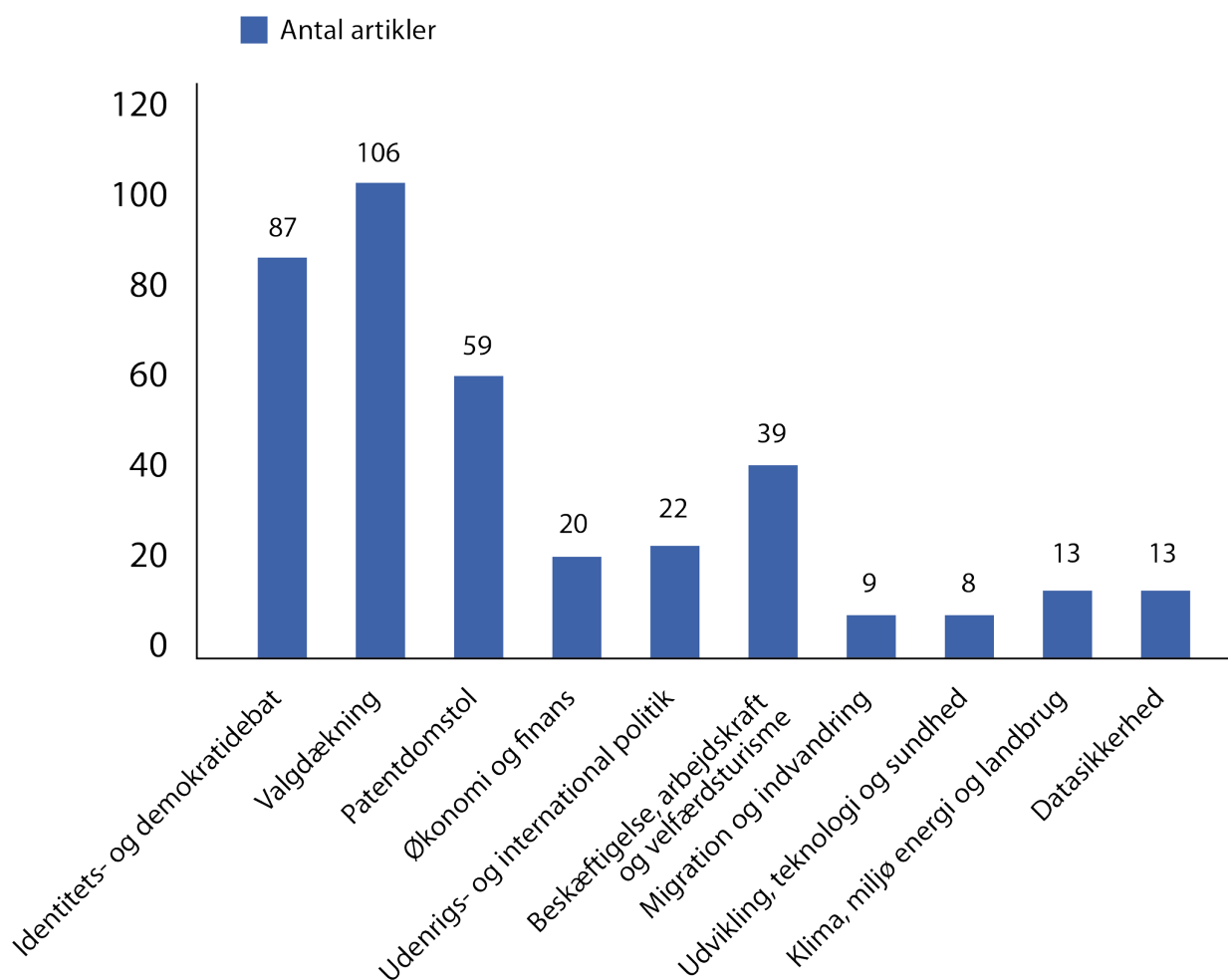
De i alt 376 artikler er efter gennemgang blevet inddelt i 10 forskellige temaer:

- Identitets- og demokratidebat
- Beskæftigelse, arbejdskraft og velfærdsturisme
- Udenrigs- og international politik
- Økonomi og finans
- Klima, miljø, energi og landbrug
- Migration og indvandring

- Datasikkerhed
- Udvikling, teknologi og sundhed
- Valgdækning
- Patentdomstolen

I figur 7 ses antal artikler fordelt efter tema. På x-aksen ses temaet, men antallet ud fra y-aksen.

Figur 7. Antal artikler efter tema

5.2 Oversigt over de indsamlede artikler efter tema

Figur 8. Vinkel ift. EU

Vinkel	Antal artikler
Positiv	74
Negativ	117
Neutral	180

Figur 9. Vinkel – europæisk eller national

Vinkel	Antal artikler
Europæisk	109
National	113
Europæisk og national	129

5.3 Temaer i den danske debat

I figur 7 ses antallet af artikler fordelt på temaer. Temaet *'Valgdækning'* er bedst repræsenteret med 106 artikler herefter kommer *'Identitets- og demokratidebat'* med 87 artikler og *'Patentdomstolen'* med 59 artikler. *'Beskæftigelse, arbejdskraft og velfærdsturisme'* er repræsenteret med 39 artikler og *'Udenrigs- og international politik'* med 22 artikler. Ved *'Klima, miljø, energi og landbrug'* og *'Datasikkerhed'* er der for begge 13 artikler, mens der er 9 artikler med *'Migration og indvandring'* og 8 for *'Udvikling, teknologi og sundhed'*.

I figur 8 ses fordelingen af artikler med hhv. positiv, negativ og neutral vinkel overfor EU, mens figur 9 viser antallet af artikler fremstillet med en europæisk, national eller europæisk-national vinkel.

Hvis en artikel i denne undersøgelse har en positiv vinkel, vil det sige en positiv vinkel overfor EU. Vinklen er positiv i den forstand, at EU's rolle i artiklen, er positiv – eksempelvis et lovforslag, der er opbakning til eller et område, hvor man ønsker større grad af politisk samarbejde på EU-niveau. Har artiklen derimod en negativ vinkel overfor EU, betyder det, at hovedbudskabet eller vinklen i artiklen stiller sig kritisk overfor EU. Er vinklen derimod neutral overfor EU indeholder artiklen ingen nævneværdig holdning til EU, hverken positiv eller negativ. Ellers er negative og positive holdninger lige opvejet i artiklen – og derfor neutral.

Overordnet set og uagtet de enkelte temaer, er der med i alt 180 artikler flest artikler, der er fremstillet med en neutral vinkel overfor EU, herefter følger den negative vinkling med 117 artikler og 74 artikler antager en positiv holdning overfor Det Europæiske Samarbejde. Antallet af artikler med national og europæisk-national vinkel er næsten ligeligt fordelt med hhv. 133 og 129 artikler. 109 artikler har en europæisk vinkel. Ud fra disse resultater kan man ud-

lede, at langt størstedelen har en eller anden form for nationalt udgangspunkt. Der ses nærmere på grundene til dette ved gennemgangen og analysen af de enkelte temaer samt til slut af dette afsnit, hvor de tendenser og årsager beskrives i et overordnet perspektiv.

I de følgende afsnit beskrives det, hvordan de 10 temaer er blevet dækket i perioden op til Europaparlamentsvalget. Dette sker ved at se nærmere på de tal, der er blevet uddraget ved indsamlingen af artiklerne og ved at fremhæve konkret indhold i form af citater fra artiklerne. Desuden vurderes det, om der er tendens til, at nogle temaer fremstilles mere negativt, positivt eller neutralt end andre og om temaerne tillægges en mere europæisk eller national vinkel. Hver tema behandles individuelt i de følgende afsnit. Hvert tema opsummeres til sidst i afsnittet, hvor der også reflekteres yderligere over tendenserne indenfor dette tema.

De samlede tendenser for alle temaerne vurderes og diskuteres i afsnit 6.

5.3.1. Patentdomstolen

Den 25. maj 2014 var der ikke kun valg til Europaparlament, der var samtidig afstemning om dansk tilknytning til Den Fælles Europæiske Patentdomstol. Patentdomstolen skal gøre det lettere for virksomheder at få et enhedspatent, der gælder i hele Europa. Det er dog helt frivilligt for de enkelte lande, om de vil være en del af patentdomstolen. Patentdomstolen er nemlig ikke som sådan en EU-institution Patentdomstolen er et fælleseuropæisk enhedspatent, der bygger på mellemstatslige aftaler (EU-oplysningen A, bilag 268).

Når vi i Danmark stemte om medlemskabet af patentdomstolen skyldes det tidligere omtalte §20 i grundloven, vedrørende folkeafstemning ved spørgsmål om suverænitetsafgivelse (Folketinget.dk). Der krævedes, med henvisning til Grundloven⁶, femsjattedeles flertal for at vedtage Patentdomstolen i Folketinget – det flertal kunne ikke findes, da Dansk Folkeparti og Enhedslisten var imod (Bilag 215). Denne kultur for folkeafstemninger skyldes den høje grad af deltagelsesdemokrati, der er tradition for i Danmark. Borgerbestemmelsen kommer på den måde så tæt på borgeren som muligt – denne deltagelsesdemokratiske opfattelse er som nævnt tidligere historisk set udpræget i Danmark ift. flere andre europæiske lande, der har et repræsentativt demokratisk fokus (Kelstrup 2012: 270).

I forhold til analysen af artiklerne med patentdomstolen som tema, sættes der lighedstegn mellem en negativ vinkel overfor patentdomstolen og en negativ vinkel overfor EU. Dette

⁶ Grundlovens §20, om krav på folkeafstemning ved overgivelse af suverænitet (folketinget.dk).

skyldes, at patentdomstolens ikrafttræden vil give mere fælles lovgivning blandt EU-medlemslandene og dermed være med til at øge integrationen i EU. Samtidig var debatten op til Europaparlamentsvalget og op til afstemningen om en fælleseuropæisk patentdomstol og de spørgsmål, der rejses i høj grad sammenfaldende – særligt fordi afstemningen afholdtes samme dag. Administrerende direktør i Industriens Fond, Mads Lebech, udtrykker i Berlingske Tidende op til valget *”Den reelle betydning for dansk erhvervsliv og virksomhedernes egen betoning af vigtigheden for at være med på såvel patentområdet som i hele det europæiske samarbejde underspilles. De, som taler imod eksempelvis en patentdomstol, gør det argumentationsmæssigt mest som et for eller imod øget europæisk samarbejde. Hovedmodstanden begrundes med påstand om øget bureaukrati og mistet national selvbestemmelse.”*(xx). Han mener således også, at afstemningen til patentdomstolen hænger sammen med den øvrige diskussion om det europæiske samarbejde. Resultatskemaet skal derfor læses med øje for, at temaet skiller sig ud ift. de øvrige temaer, der gennemgås i de følgende otte afsnit. En eksempelvis negativ vinkel er i dette tilfælde derfor som udgangspunkt udtryk for en negativ indstilling til patentdomstolen, dvs. en opfordring til at stemme nej, men samtidig også en negativ indstilling til et tættere europæisk samarbejde.

Ved en voxmeter-måling foretaget i april 2014 vidste 47 % af danskerne ikke, om de skulle stemme 'ja' eller 'nej' til Patentdomstolen (Lachmann 2014). Mediedækningen, oplysningen og debatten kan derfor betragtes som særlig vigtig, da en stor del af befolkningen kort tid før afstemningen stadig skulle danne sig en mening om en fælleseuropæisk patentdomstol.

Vinkel	National	Europæisk	Europæisk-National
Positiv	<u>11</u>	<u>0</u>	<u>6</u>
Negativ	<u>15</u>	<u>0</u>	<u>8</u>
Neutral	<u>11</u>	<u>4</u>	<u>4</u>

Blandt de analyserede artikler er der i alt 59 artikler, hvor temaet er patentdomstolen. I alt vinkles 23 artikler negativt, 17 positivt og 19 neutralt. Hele 55 ud af de 59 artikler er vinklet enten nationalt eller europæisk-nationalt og den største andel af artikler (15 artikler) har en national-negativ vinkel.

Den overvejende nationale vinkel er iøjefaldende, men kan forklares med, at Patentdomstolen ganske vist er et fælles europæisk projekt, men i dette tilfælde handler det om en dansk afstemning om en dansk tilslutning til domstolen. Derfor er det ikke så bemærkelsesværdigt, at man i mange tilfælde vælger at tage et nationalt udgangspunkt i en artikel. Både argumenterne for et 'ja' eller et 'nej' er derfor set med nationale briller – hvad kan Patentdomstolen gøre for Danmark?

I en artikel fra 19. maj (bilag 214) udtrykker flere juraeksperter deres bekymring for Patentdomstolen "*Juraeksperter og erhvervslivet er enige om, at der er behov for et nyt patentsystem i Europa. Men den patentreform, som danskerne skal stemme om 25. maj, er et alt for ufærdigt system, mener en række juraeksperter. Førende patentadvokat afviser kritikken. »Vi ved reelt ikke så meget om Patentdomstolen endnu. Systemet findes kun på papir, og det er svært at vurdere papirsystemer.« Ordene kommer fra juraprofessor Jens Schovsbo fra Københavns Universitet.*"(ibid). I denne artikel tages der et dansk udgangspunkt i behandlingen af temaet om Patentdomstolen, men samtidig beskrives det også i artiklen hvordan patentdomstolen er blevet modtaget i andre EU-lande, hvorfor vinklen er europæisk-national (ibid). I en kronik fra den 13. maj 2014 (Bilag 339) går daværende Statsminister, Helle Thorning-Schmidt, og formand for oppositionspartiet Venstre, Lars Løkke Rasmussen, sammen om at anbefale danskerne at stemme 'ja' til en fælles patentdomstol. Denne artikel er som sådan positiv overfor et dansk medlemskab af en fælles europæisk patentdomstol. Mediet, der i dette tilfælde er Jyllands-Posten, præsenterer eller videreformidler her en politisk holdning, hvor to danske toppolitikere klart anbefaler et 'ja'.

Der blev den 25. Maj 2014, på trods af både argumenter for og imod, stemt 'ja' til den Fælles-europæiske Patentdomstol, med 62,5 % stemmer for og 37,5 % imod (Information 04.12.2015).

I flere tilfælde blandt i de udvalgte artikler henvises der, trods både argumenter for og imod, til regeringens og forrige regeringers anbefaling af et 'ja' til Patentdomstolen (eksempelvis bilag 214 og 268). Vælgere kan derfor have valgt at lytte til den anbefaling, der gives fra det

parti, de i øvrigt er tilhængere af. Alle Folketingets partier, med undtagelse af Dansk Folkeparti og Enhedslisten, anbefalede et 'ja' (bilag 215). Der var altså en politisk bred opbakning til Patentdomstolen. Det kan være en af årsagerne til at det i sidste ende blev til et 'ja' – en begrundelse, der også har grund i et af flertalsdemokratiets kendetegn – en stor tillid til de folkevalgte repræsentanter (Baron 2011: 51). Endnu en klar anbefaling til at stemme 'ja' og samtidig en særdeles positiv indstilling til og tro på det fremtidige europæiske samarbejde udtrykkes i en artikel fra 24. Maj: *"Ingen dengang (red. 1957) vidste, at Europa i dag takket være EU-samarbejdet ville være en af verdens stærkeste økonomier. Jeg tror på, at det, vi får, er bedre end det, vi har. Det er denne grundlæggende tro, der gør, at jeg i sidste ende stemmer ja - med glæde, også denne gang."*(bilag 48). Her lægges der vægt på den økonomiske positive betydning det europæiske samarbejde for medlemslandene. Dette er en holdning, der deles bredt i den danske befolkning, da danskerne, ifølge Catharina Sørensens undersøgelser, overvejende er positivt indstillet overfor samarbejdet i EU, hvor det drejer sig om et økonomisk og handelsmæssigt samarbejde (Sørensen 2006: 6).⁷ Danmark er et lille land og kan derfor også være afhængig af samarbejde på dette område, for at stå stærkt i en globaliseret verden.

Op til Europaparlamentsvalget er der, som analyseresultaterne tydeligt viser, også artikler, der har en negativ eller skeptisk holdning. Grundene til den negative eller skeptiske holdning i en del af artiklerne kan have flere årsager.

For det første kan det skyldes temaets karakter, der er teknisk svært. Derfor indeholder flere artikler også eksperters forklaringer af Patentdomstolens betydning, der bl.a. pga. den ringe erfaring med domstolen skitseres som usikkert og at det derfor vil være mindre risikabelt at stemme nej. Adm. Direktør i Dansk Industri; Karsten Dybvad, argumenterer dog for det modsatte, hvor han i artiklen *"er du i tvivl, så stem ja"* (bilag 268) udtaler: *"En fælles patentdomstol er lige præcis, hvad Danmark har ønsket sig i årtier, mener DI. »Vi er jo ikke et kopiland. Vi er et idéland,« lyder det fra adm. direktør Karsten Dybvad."*(ibid). Dette kan netop være en anden grund til, at et flertal af danskerne valgte at stemme 'ja' til Patentdomstolen. Det hænger i høj grad sammen med et af argumenterne for, at danskerne er positive overfor det økonomiske samarbejde i EU – Danmark er en nation, der i stigende grad lever af viden. Den viden og dermed også den økonomiske vækst kan altså blive beskyttet gennem et fællesskab omkring patentsikring. Flere politikere argumenterede også for, at tilslutningen til

⁷ Mediedækningen med økonomisk- og finansielt tema uddybes i afsnit 5.3.5.

patentdomstolen ville skabe flere arbejdspladser, men den påstand afviser jurist, Martin Hoffgaard Rasmussen: *"Det der med, at der skulle komme flere job, er jeg nu ikke så overbevist om. Det er nogle helt andre ting, som det drejer sig om for mig,"* siger Hoffgaard og peger på en række teknisk-juridiske - og nok ikke så folkelige - argumenter, herunder at der er tale om en specialdomstol, som kun arbejder med patentområdet: *»Vi får nogle meget mere kompetente dommere, der sidder og arbejder med dette område til daglig.»*(bilag 371). Martin Hoffgaard Rasmussen vurderer netop her patentdomstolen til at være en god ting for Danmark idet, der kan opnås en større specialviden indenfor patentområdet. Clement Salung Petersen, ph.d. og lektor ved Københavns Universitet giver i artiklen *"Patentdomstolen – ja eller nej?"*(bilag 82) en national og samtidig neutral fremstilling spørgsmålet om Patentdomstolen. Udgangspunktet for artiklen er national – hvad betyder Patentdomstolen for Danmark? I artiklen opstilles derefter en række argumenter for og imod et 'ja' til Patentdomstolen (ibid).

En gennemgående tendens for temaet '**Patentdomstolen**' er, at der i en del af artiklerne indgår ekspertvurderinger af temaet. Det gælder både fremstillinger med positiv, negativ og neutral holdning overfor EU og eller Patentdomstolen. Det særlige ved dette tema er at en artikel, med en eksempelvis negativ holdning til Patentdomstolen, i analysen kategoriseres også kategoriseres som negativ mod EU.

En overvejende del af artiklerne fremstillet med en national vinkel – enten med en entydig national vinkel eller en europæisk-national. Grunden til dette kan være, at afstemningen gælder en dansk tilslutning til Den Fælleseuropæiske Patentdomstol. Kun 6 seks artikler fremstilles med et europæisk perspektiv, dvs. at disse artikler er de eneste, der tager udgangspunkt i, at patentdomstolen er et fælles europæisk projekt, hvor fordele og ulemper ses i EU-regi. Dette kan være et udtryk for, at der inden for dette tema ikke hersker nogen fælleseuropæisk tankegang eller forbundenhed med det øvrige Europa eller EU på dette område.

5.3.2. Valgdækning

I perioden op til valget er en del af artiklerne naturligvis præget af den aktuelle situation og indeholder meningsmålinger, tv-debatter, personhistorier, portrætter af opstillede politikere, der alle dækkes af temaet 'valgdækning'. Artikler om meningsmålinger og tv-debatter er

overvejende beskrivende og har typisk ikke en farvet vinkel, dvs. de er neutrale og giver et billede af situationen som den er netop er på det givne tidspunkt.

Artikler med 'valgdækning' som tema dækker også over historier om de opstillede politikere og deres mærkesager. Disse artikler er i sig selv farvet eller vinklet alt efter den politiske holdning hos den enkelte kandidat. Her får læseren mulighed for at danne sig et overblik over kandidaternes holdninger og visioner for et fremtidigt EU-samarbejde – og sandsynligvis kommer læseren herigennem tættere på, hvor krydset skal sættes på valgsedlen. Disse artikler er altså ikke udtryk for mediernes udlægning af et givent emne, men her er givet spaltepads til politikernes holdninger. Selvom disse artikler er udtryk for politikeres holdning og ikke mediernes udlægning, kategoriseres vinklen alligevel som enten negativ, positiv eller neutral. Dette skyldes, at mængden af negative, positive eller neutrale politiske holdninger i medierne kan være interessant, da de giver et billede af, hvilke holdninger læseren eksponeres for. Det skal bemærkes, at artikler med politikeres mærkesager i øvrigt også kan indeholde elementer fra alle de andre temaer, der analyseres i de efterfølgende afsnit. I artiklerne er der ikke blot et tema, men en række mærkesager eller holdninger fra en bestemt politiker ofte listet; derfor falder denne slags artikler ind under dette tema.

Vinkel	National	Europæisk	Europæisk-National
Positiv	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>
Negativ	<u>8</u>	<u>10</u>	<u>12</u>
Neutral	<u>31</u>	<u>27</u>	<u>12</u>

Der i alt 106 artikler indenfor dette tema. Som det ses i resultatskemaet ovenfor er der herudaf 70 artikler, der er fremstillet med en neutral vinkel, 30 har en negativ vinkel, mens 6 har en positiv vinkel. 40 artikler har en national vinkel, 39 har en europæisk og 27 har en europæisk-national vinkel.

I alt 39 artikler har en europæisk vinkel, under denne kategori er der en del, der omhandler Europaparlamentsvalget i de øvrige EU-lande (eksempelvis bilag 124 og 270). Denne type artikler er primært med til at informere om meningsmålinger og exit-polls, men også debatener, der måtte røre sig i resten af EU. I flere artikler (eksempelvis bilag 348 og 351) beskrives fremgangen til EU-kritiske partier, der skal vælges ind i Europaparlamentet. Artiklen fra 13. maj er et eksempel på valgdækning med et europæisk perspektiv. Her beskrives det, hvordan EU-skeptiske partier i flere europæiske lande ser ud til at vinde frem: *"I Frankrig står Front National nu for første gang til at blive det største parti med 24 pct. af stemmerne. I Storbritannien og Holland står hhv. United Kingdom Independence Party og Geert Wilders Frihedsparti ligeledes til at blive de største partier, med 29 pct. og 18 pct. Og i Østrig og Finland kan FPÖ (afdøde Jörg Haiders gamle parti) og Sannfinländerna ifølge de nyeste målinger mønstre hhv. 19 og 18 pct."* (bilag 348). I samme artikel diskuteres grundene til den EU-kritiske fremgang. Ekstern lektor på Københavns Universitet, Lars Hovbakke Sørensen, giver i samme artikel et bud på årsagerne til denne udvikling i de europæiske nationalstater. Han mener for det første, at EU-skepsissen har gunstige betingelser pga. den økonomiske krise. For mange EU-lande har samarbejdet betydet øget vækst, men efter den økonomiske krise er der en større tendens til at være protektionistiske i nationalstaterne. Den anden begrundelse skal findes i den historiske udvikling. Man er kommet langt i Europa siden den første tanke om EU blev tænkt og grundlaget for EU, der var at skabe fred på det europæiske kontinent, ligger fjernt for mange europæere i dag (ibid).

I Danmark så man også den EU-kritiske tendens, Dansk Folkepartis valgslogan op til valget var mere *"mere Danmark – mindre EU"*. Her opfordrer Dansk Folkeparti dermed til at tage bestemmelsen tilbage til nationalstaten og på den baggrund blev Dansk Folkeparti, med 26,6 % af stemmerne, det bedst repræsenterede danske parti i Europaparlamentet (se figur 5).

Kun 6 artikler er vinklet positivt og viser dermed valgdækningen med positive holdninger ift. er få set ift. antallet af negativt vinklede artikler. Dette skal dog også tilføjes, at de i alt 30 artikler, der er vinklet negativt bl.a. skyldes den store tendens til fremgang for EU-kritiske partier.

I alt 40 artikler har for dette tema en national vinkel. Det er i sig selv ikke så underligt, da det jo er danske repræsentanter, der skal vælges til Europaparlamentet. Hvad der er mere bemærkelsesværdigt er, at også en hel del af artiklerne omhandler udelukkende nationale poli-

tikere, der ikke er kandidater til Europaparlamentet, men hvor historien stadig linkes til valget til Europaparlamentet. Dette viser til dels et vist nationalt engagement i Europaparlamentsvalget og kan dermed være med til at tillægge valgkampen en vigtig betydning. Omvendt kan det også være med til at give valgkampen et nationalt fokus, der er unødigt i en valgkamp, hvor Europaparlamentet er omdrejningspunktet.

For temaet ***"Valgdækning"*** er i alt 39 artikler, der er fremstillet med en europæisk vinkel. Disse artikler dækker i mange tilfælde over valgdækning fra de øvrige europæiske lande. 40 artikler har en national vinkel og omfatter bl.a. national valgdækning af Europaparlamentsvalget, med historier fra nationale kandidater til Europaparlamentet. Resultaterne viser, at den neutrale vinkling af dette tema er dominerende. Dette skyldes at meningsmålinger fra valgkampen har en neutral vinkel, idet det blot er en beskrivelse af den aktuelle situation.

5.3.3. Beskæftigelse, arbejdskraft og velfærdsturisme

Vinkel	National	Europæisk	Europæisk-National
Positiv	<u>3</u>	<u>2</u>	<u>9</u>
Negativ	<u>5</u>	<u>1</u>	<u>4</u>
Neutral	<u>4</u>	<u>1</u>	<u>10</u>

Der er sammenlagt 39 artikler, der er kategoriseret *'beskæftigelse arbejdskraft og velfærdsturisme'*, heraf er den største andel, 23 artikler, vinklet både europæisk og nationalt, 12 har en national vinkel, mens kun 4 har en udelukkende europæisk vinkel. I alt 14 artikler har en positiv vinkel overfor EU, 10 artikler har en negativ og 15 har en neutral vinkel.

Daværende statsminister, Helle Thorning Schmidt, udtaler et par måneder før europaparlamentsvalget *"EU skal ikke være nogen socialunion"* (Information 11.03.14), og følger dermed den tyske forbundskansler Angela Merkels linje (ibid). Politikerne både i Danmark og i det øvrige EU er altså klar over EU-befolkningens skepsis, især overfor indgriben i den nationale bestemmelse over socialpolitikken. Dette var starten af den debat, der var et af de helt store temaer op til Europaparlamentsvalget, der omhandlede social- og beskæftigelsespolitik, herunder en debat om sociale ydelser i medlemsstaterne.

Som nævnt tidligere ønsker en overvejende del af den danske befolkning, at socialpolitikken håndteres på nationalt plan, ligesom Helle Thorning Schmidt også giver udtryk for. Denne undersøgelse viser imidlertid, at medierne ikke afspejler denne protektionistiske holdning i medlemsstaterne. Faktisk har 29 ud af de i alt 39 artikler en enten positiv eller neutral vinkel. Medierne fremstiller i størstedelen af tilfældene, ikke artiklerne med en negativ vinkel. Det skyldes, at dette tema dækker over en række forskellige underkategorier, herunder arbejdsløshed. I en meningsmåling som er foretaget for Jyllands-Posten op til Europaparlamentsvalget, svarer 28 % af de adspurgte danskere, at EU's vigtigste opgave er at bekæmpe arbejdsløshed (bilag 21). Europaparlamentsvalget i 2014 var ganske vist nogle år efter finanskrisens start, men mærkes stadig i hele Europa, og i den danske befolkning er der altså et ønske om at EU kan være med til at bekæmpe arbejdsløsheden. Til dette udtrykker professor i statskundskab ved Københavns Universitet, Dorte Martinsen: *"Der er noget, som ikke hænger sammen med debatten om, at vi skal rulle EU mere tilbage, og at EU ikke skal beskæftige sig med sociale spørgsmål - På den anden side er arbejdsløsheden vel en af de største udfordringer, som langt de fleste medlemsstater står med,« siger hun. Derfor har vælgerne ikke nødvendigvis overvejet, om EU faktisk har kompetencen til at løse problemet."* (bilag 21). Det Dorte Martinsen refererer til er debatten om velfærdsturisme, der var et særligt centralt debattema op til valget. Velfærdsturisme er et udtryk for, at borgere fra andre EU-lande kan komme til Danmark og få del i danske velfærdsydelser, såsom kontanthjælp, SU og børnecheck (bilag 346). EU-Kommissionen foreslog også et fælles dagpengesystem, der dog mødte modstand i Danmark. *"Der er tydeligvis nogen, der ønsker mere fokus på det sociale område, end der er i dag, og det er da påfaldende, at kommissionen her foreslår mere eller mindre det modsatte af, hvad flere af statslederne efterlyser"* (bilag 341), siger Jon Kvist, Professor ved Center for Velfærdsstatsforskning på Syddansk Universitet. Når socialpolitik og såkaldt velfærdsturisme blev et ophedet tema i den danske debat op til Europaparlamentsvalget og når danskerne generelt set er

skeptiske overfor en mere integreret fælles socialunion i Europa har det bl.a. rod i den socialpolitiske kultur. Socialpolitik kan inddeles i fire kategorier: *den korporative, den socialdemokratiske, den liberale og den katolske* (Larsen 2004: 186). Danmarks velfærdsmodel hører til den *socialdemokratiske model*. Det betyder en stor offentlig sektor, store overførselsindkomster, der er skattefinansieret (Ibid: 188). Altafgørende for den socialdemokratiske model er borgernes bidrag, deltagelse og solidaritet, der til gengæld resulterer i en stor hjælp og understøttelse fra statens side (Ibid). Denne model og grundlaget for velfærdssystemet kan være truet af den frie bevægelighed, som er en del af det indre marked og en af grundstenene i det europæiske samarbejde. Det indre marked er lig med fri bevægelighed af mennesker, varer, tjenesteydelser og kapital (europa.eu). Dette vil alt andet lige medføre udfordringer mellem de europæiske lande, idet de socialpolitiske modeller er forskellige. Danmark er sammen med de øvrige skandinaviske lande, det land, hvor den offentlige sektor er størst. Det danske velfærdssystem er finansieret gennem skatten således, at alle i befolkningen bidrager i en eller anden forstand og er solidariske overfor de mindre bemidlede i samfundet er centralt for Danmarks velfærdssystem. Det er en accepteret præmis i samfundet, at de økonomisk bedst stillede også bidrager mest.

VK-regeringen forsøgte i 2010 at beskytte den danske velfærdsstat mod velfærdsturisme ved at indføre et to-årigt optjeningsprincip, der betyder, at EU-borgere skal have arbejdet to år i Danmark, for at kunne modtage børne- og ungdomsydelse. Denne lov blev imidlertid underkendt af EU-domstolen (Kristeligt-Dagblad 2014). Hermed blev en dansk lov underkendt ved EU-domstolen. I 2013, gik EU-Domstolen også imod de danske SU-regler, der medførte at den danske stat skal betale SU til EU-borgere, der studerer i Danmark (Hessel 2014). Dette er med til at give danskerne et indtryk af, at der er et demokratisk underskud, da der her brydes med den danske demokratiske tradition om et stærkt parlament og en svagere domstol. I dette tilfælde er det ikke folkevalgte dommere fra EU, der dømmer over love fremsat af folkevalgte repræsentanter – Det er også det som Catharina Sørensen kalder ideologisk skepsis (Sørensen 2011). I artiklen *"EU-Kommissionen foreslår fælles dagpengesystem"* (bilag 341) siger EU-chef i Dansk Metal Jens Boe Andersen *"EU skal ikke blande sig i noget som helst, der har med vores dagpengesystem at gøre. Vi er store tilhængere af, at vi arbejder sammen i EU på det sociale område, men lige præcis her er der god grund til, at det løses nationalt, fordi der er så store forskelle fra land til land."* Han giver hermed udtryk for

at politikken vedrørende sociale ydelser og der kan her henvises til de socialpolitiske modeller som beskrevet ovenfor.

I artiklen *"Samme skat skal give samme velfærd"* (bilag 204) giver medlem af Radikale Venstre og spidskandidat til Europaparlamentet, Morten Helveg Petersen, udtryk for en holdning, der egentlig bryder med den danske socialdemokratiske socialpolitiske model, der har en indbygget generationskontrakt, som betyder, at har man gennem generationer bidraget og ydet til samfundet og så har man så at sige også har ret til at nyde. Morten Helveg Petersen udtaler: *"Der er meget snak i disse dage om børnecheck, der går til udenlandske arbejdere, og til det må jeg bare sige, at det er helt fair. Folk, der arbejder, betaler skat og bidrager til velfærden i Danmark, skal have adgang til de samme ydelser, som danskere har. Vi ville forvente det samme, hvis vi arbejdede, boede eller studerede i et andet land"* (ibid). Morten Helveg Petersen anerkender altså den nationale grænse for sociale ydelser, som bl.a. Helle Thorning Schmidt udtrykker.

Temaet *"Beskæftigelse, arbejdskraft og velfærdsturisme"* omhandler emnerne sociale ydelser, arbejdskraftens fri bevægelighed og bekæmpelse af arbejdsløshed. En overvejende del af disse artikler er fremstillet med en europæisk-national vinkel.

5.3.4. Migration og indvandring

Vinkel	National	Europæisk	Europæisk-National
Positiv	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>1</u>
Negativ	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
Neutral	<u>0</u>	<u>3</u>	<u>2</u>

Det er i alt 9 artikler med temaet "*Migration og indvandring*", heraf 1 er fremstillet med en national vinkel, 4 med en europæisk og 4 med en europæisk-national vinkel.

Dette tema hænger sammen med det foregående tema "*beskæftigelse, arbejdskraft og velfærdsturisme*", idet det også handler om den danske socialpolitik. Danmark er man gennem velfærdssystemet beskyttet af et sikkerhedsnet, der hjælper, hvis man er ude af stand til at forsørge sig selv. Velfærdsstaten er for den danske befolkning universel og der en indbygget generationskontrakt, som betyder, at der findes solidaritet og tillid på tværs af generationer. Det betyder eksempelvis, at unge kan få gratis skolegang, SU under uddannelse og at de samme unge er senere med til at bidrage til ældre medborgeres pension og andre statslige ydelser (Larsen 2004: 484). Indvandring kan i Danmark ses som et problem og en af årsagerne er netop generationskontrakten. Når indvandrere kommer til Danmark, kan det derfor være svært at forstå og acceptere, hvordan nogen kan modtage velfærdsstatens gode, uden først at have bidraget. Og det kan blive opfattet som et brud på denne kontrakt eller den tradition for at alle bidrager hele livet. Holdningen er, at dette kan være med til at undergrave den danske velfærdsmodel.

I artiklen "*Indvandrerne hjælper EU-modstandere*" (Bilag 220) gives der et europæisk perspektiv på indvandringen i Europa. Her er der fokus på indvandringen fra Østeuropa til Storbritannien og hvordan dette er med til at give EU-kritiske højrefløj vind i sejlene.

Grundlaget for at sige noget generelt om fremstillingen af temaet "*Migration og indvandring*" er dårligt, idet der kun er 9 artikler med dette tema. Temaet omfatter artikler, handler om indvandring både til Danmark og andre europæiske lande.

5.3.5. Økonomi og finans

Vinkel	National	Europæisk	Europæisk-National
Positiv	<u>3</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Negativ	<u>3</u>	<u>2</u>	<u>3</u>
Neutral	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>6</u>

Der er i alt 20 artikler, der omhandler temaet økonomi og finans. Artiklerne, der omhandler økonomiske og finansielle emner, har i 9 ud af 20 tilfælde en neutral vinkel.

I artiklen *"Danmark tjener stort på større EU"* (bilag 298) er der fokus på, hvordan Danmark høster fordel af medlemskabet i EU, ved en økonomisk gevinst for Danmark. Vinklen er positiv overfor EU, men samtidig er perspektivet udelukkende nationalt. Artiklen er en slags gendrivelse for argumentet om, at østudvidelsen, der fandt sted i 2004 ellers er en ulempe for det danske arbejdsmarked, idet flere arbejdspladser er flytter til Østeuropa, hvor lønniveauet er lavere (EU-Oplysningen B). Ifølge denne artikel (bilag 298) og artiklen *"Det er en fordel af de helt store for dansk økonomi, at ti nye lande for snart ti år siden blev medlem af EU"* (bilag 295) har udvidelsen vist sig at være god for de danske eksporttal. Øst-udvidelsen ses således ud fra et nationalt perspektiv og ikke ud fra et fælleseuropæisk perspektiv.

Artiklerne fremstilles overvejende neutralt og europæisk-nationalt. Det skyldes en positiv indstilling til dette område blandt danskerne.

5.3.6. Udenrigs- og international politik

Vinkel	National	Europæisk	Europæisk-National
Positiv	<u>0</u>	<u>2</u>	<u>0</u>
Negativ	<u>0</u>	<u>1</u>	<u>0</u>
Neutral	<u>0</u>	<u>15</u>	<u>4</u>

Analysen af artiklerne med temaet '*Udenrigs- og international politik*' har vist en meget tydeligt tendens til, at artiklerne i overvejende grad bliver fremstillet med en europæisk vinkel og samtidig med en neutral vinkel overfor EU. 18 ud af de i alt 22 artikler har en europæisk vinkel og 19 artikler er fremstillet med en neutral vinkel. Derudover er der 2, der er positivt vinklede over for EU og 1 enkelt med en negativ vinkel.

Den udprægede neutrale vinkling kan være et udtryk for, at der ikke er nogen markant holdning til dette tema, hverken positiv eller negativ. Dette tema er det, der i størst grad antager en europæisk vinkel. Dette kan tolkes som et udtryk for en stor forbundenhed med EU på dette område eller en accept af, at dette område kan varetages på EU-niveau. Danmark har historisk set heller ikke tradition for en meget selvstændig udenrigspolitik. Danmark har i mange år været præget af en neutralitetspolitik på dette område og internationale anliggender er oftest udviklet i samarbejde med NATO, FN, EU og Norden. EU er i mange sammenhænge forbindelsen mellem Danmark og resten af det internationale samfund (Kristeligt Dagblad 2014). Der også argumenteres for, at disse emner kan blive for abstrakte og at der ud fra en journalistisk syn, med nyhedskriterierne for øje, mangler *identifikation* og befolkningen på den måde kan have svært ved at forholde sig til dette emne.

Krisen i Ukraine

Et af emnerne, der går igen flere gange indenfor dette tema, er situationen i Ukraine.

På dette tidspunkt er krisen i Ukraine højaktuel og EU's ageren i situationen bliver diskuteret i flere af de analyserede artikler (bl.a. Bilag 322, 324, 347 og 273). Håndteringen af konflikten mellem Rusland og Ukraine er et godt eksempel på et udenrigspolitisk emne, hvor EU-landene som udgangspunkt dannede en fælles front eller mening om håndteringen af dette.

I en artikel fra Jyllands-Posten fra 14. Maj 2014 (bilag 322) bliver krisen mellem i Ukraine og den medfølgende krise mellem EU og Rusland belyst med en udelukkende europæisk vinkel. EU indførte på dette tidspunkt sanktioner overfor Rusland i form af indrejseforbud og fastfrysning af aktiver. Dette gav imidlertid anledning til bekymring for samhandlen, især import af gas fra Rusland. I artiklen er der dog fokus på EU's modstandsdygtighed overfor en længe-revarende konflikt mellem EU og Rusland. I artiklen er der et positivt syn på EU's økonomiske situation trods den optrappede konflikt (ibid).

Artiklens vinkel i bilag 324 er overordnet set europæisk, men samtidig er der et en national indgangsvinkel i starten af artiklen, der ellers handler om en britisk advokats syn på ukraine-krisen. *"Danmark går forrest for at skærpe sanktionerne mod Rusland i Ukraine-konflikten, selv om EU risikerer at tabe nye retssager"* (bilag 324), sådan indledes artiklen og der tilføjes dermed en national vinkel. Det samme gælder i bilag 347, hvor Danmarks rolle i Ukraine-krisen nævnes – en krise, der ellers i vid udstrækning blev håndteret i EU-regi (ibid). Krisen i Ukraine bliver i bilag 273 forbundet med en mere generel diskussion om EU's funktion: *"For så vidt tror folk, at Den Europæiske Union har overvundet krisen,« siger Lüder Gerken, der også peger på konflikten i Ukraine: »Ukraine spiller en rolle, fordi man i Europa og ikke mindst i Tyskland igen bliver bevidst om, at freden ikke er en selvfølge, og at Den Europæiske Union er en garant for freden i Vesten og i Europas midte"* (bilag 273⁸). Her tillægger Lüder Gerken EU rollen som fredsskaber, som også var Unionens udgangspunkt efter Anden Verdenskrig (se afsnit 4.1). EU kan således spille en væsentlig rolle for fred i og omkring Europa.

⁸ bilag 273 er ikke kategoriseret med temaet *"udenrigs- og international politik"*.

Temaet ***”Udenrigs- og international politik”*** har en tydelig tendens til at blive fremstillet med et europæisk vinkel eller perspektiv og samtidig neutralt. Størstedelen af artiklerne indenfor dette tema fremstilles med et europæisk udgangspunkt. Grunden til den europæiske fremstilling skyldes Danmarks tradition for neutralitetspolitik. Den neutrale fremstilling kan også knyttes til denne tradition, men i den forstand, at fordi det ikke er et nationalt hedt emne, er der i de fleste tilfælde heller ikke nogen meget positiv eller negativ holdning til temaet.

5.3.7. Klima, miljø, energi og landbrug

Vinkel	National	Europæisk	Europæisk-National
Positiv	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>1</u>
Negativ	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>2</u>
Neutral	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>6</u>

Som det kan ses ud fra resultatskemaet har 9 ud af de 13 artikler en europæisk-national vinkel og samtidig er 10 artikler fremstillet neutral. Ud fra disse resultater kan man godt konkludere at *klima, miljø, energi og landbrug* ikke et tema, der udgiver sig i nævneværdige negative eller positive artikler. Der er kun to af artiklerne, der har et udelukkende nationalt perspektiv – og de to er med en neutral vinkel. Danmark har i høj grad haft samme mål som EU når det gælder klima og miljøpolitik, dette kan måske være forklaringen på at artiklerne i overvejende grad har en europæisk eller europæisk-national vinkel. Artiklerne kan derfor bære præg af blot at være refererende. Antallet af artikler er også relativt lavt set ift. til de andre

temaer og artiklerne giver ikke anledning til meget stærke holdninger til klimapolitikken. To kandidater til Europaparlamentsvalget fra hhv. Liberal Alliance og Dansk Folkeparti er alligevel kritisk overfor klimapolitikken i EU: *"I EU påstår man, at den såkaldte grønne omstilling både kan øge væksten, sænke arbejdsløsheden og løse verdens klimaudfordringer. Men det passer ikke. EU's klimapolitik er nemlig dyr, dum og virkningsløs."*(bilag 238). Det er dog ikke overraskende, at denne holdning kommer fra EU-kritiske Dansk Folkeparti og heller ikke fra Liberal Alliance, der ud fra partiets ideologiske ståsted hellere så klimapolitikken sat fri på markedet i stedet for at være reguleret af den danske stat eller EU.

En artikel fra 23. maj handler om dyrevelfærd og om hvordan svensk kritik af dansk håndtering af svineopdræt. Det var et meget omdiskuteret tema i den svenske debat op til Europaparlamentsvalget (bilag 117).

Ser man på temaet "**klima, miljø, energi og landbrug**" er en overvejende del vinkel neutral og samtidig europæisk nationalt.

Ud fra en journalistisk synsvinkel, er der derfor heller ikke meget *konflikt* eller *sensation* i emnet, bl.a. fordi det ikke har nogen national konflikt som danskerne kan forholde sig til og identificere sig med.

5.3.8. Datasikkerhed

Vinkel	National	Europæisk	Europæisk-National
Positiv	<u>0</u>	<u>3</u>	<u>3</u>
Negativ	<u>1</u>	<u>0</u>	<u>1</u>
Neutral	<u>3</u>	<u>1</u>	<u>1</u>

Op til Europaparlamentsvalget i 2014 var datasikkerhed et af de helt store temaer. Dette skyldtes et lovforslag om nye logingsregler fra Europakommissionen, der er med til at beskytte personoplysning (bilag 262).

Datasikkerhed er i 6 ud af de i alt 13 artikler fremstillet med en positiv vinkel, der er 2 med en negativ vinkel og i alt 5 med en neutral vinkel. 4 artikler har en ren europæisk vinkel, 4 har en national vinkel, mens 5 har en europæisk-national vinkel.

Artiklen *"Ny EU-lov blottet dine fortrolige patientdata"* er et eksempel på en negativ fremstilling og som samtidig har en europæisk-national vinkel (bilag 333). I artiklen står der *"Datasikkerheden for tusindvis af danske patienter svækkes alvorligt, når forsøgspersoner fra 2016 ikke længere kan vide sig sikre på, hvor deres fortrolige oplysninger ender"* (ibid).

Rikke Frank Jørgensen forsker for Institut for menneskerettigheder giver et eksempel på hvad reglen kan betyde. *"Hvis en avis for eksempel har skrevet om mig i forbindelse med en eller anden skattesag for ti år siden, ligger artiklen måske stadig på nettet. Selv om avisen kan nægte at fjerne den, fastslår EU-domstolen nu, at Google kan blive tvunget til ikke længere at linke til den"* (bilag 298). Om EU-loven om datasikkerhed er positiv eller negativ er en opvejning mellem retten til at få beskyttet personlige data op mod, hvad der kunne være en offentlig interesse.

Kun 2 artikler fremstilles negativ overfor EU, mens 5 positivt artikler fremstilles og 6 artikler neutral. Datasikkerhed er, efter resultaterne at dømme, et tema der overvejende er en positiv eller neutral holdning til i de analyserede artikler. Dette kan være et udtryk for, at blandt eksperter på området anser datasikkerhed for at være et område, der med fordel kan varetages i EU. Den neutrale fremstilling af emnet kan i øvrigt være et udtryk for, at holdningerne til dette emne ikke er stærkt positiv eller negativ.

5.3.9. Udvikling, teknologi og sundhed

Vinkel	National	Europæisk	Europæisk-National
Positiv	<u>1</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Negativ	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>2</u>
Neutral	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>0</u>

Der er sammenlagt 8 artikler med temaet *udvikling, teknologi og sundhed*. 3 af dem er fremstillet med en national vinkel, 3 er fremstillet med en europæisk vinkel, mens 2 er fremstillet med en europæisk og national vinkel.

Artiklen *"Europa med eller uden droner"* (bilag 20) er et eksempel på en negativ vinkel ift. EU:

"Et nyt droneprojekt sætter fokus på europæisk ubeslutsomhed i forhold til teknologiudvikling. Det kunne ligne endnu et skræmmeeksempel på alle de tossede ting, EU kan bruge skatteydernes penge på: Store EU-lande overvejer nu, om Europa blandt andet via EU-støtte skal satse på at udvikle avancerede droner - altså de ubemandede luftfartøjer, der

både kan bruges til militære og civile formål - i stedet for at købe teknologien af Israel eller USA, der er eksperter på området. For hvorfor gå ind i et felt, hvor teknologien allerede findes, og selv udvikle den forfra? Et logisk valg ville være at bruge ressourcerne på noget andet, man er bedre til.” (ibid). Med ord som *”skræmmeeksempel”* og *”tossede ting”* er der en tydelig negativ værdiladning ift. EU i denne artikel. Her pointeres også EU’s spild eller forkerte forvaltning af skattekedernes penge.

I bilag 343 udtrykker kandidat til Europaparlamentet, Christel Schaldemose, fra Socialdemokratiet, sin utilfredshed med et sundhedspolitisk emne. Hun kritiserer i artiklen EU-Kommissionen for at nøle med kampen mod hormonforstyrrende stoffer. Hun udtrykker altså her en negativ holdning overfor EU, i dette tilfælde EU-Kommissionen og handlekraften bag (bilag 343). I et debatindlæg (bilag 272) advokerer Regionsrådsmedlem i Region Hovedstaden, Charlotte Fischer, fra det Radikale Venstre, for mere EU-samarbejde på sundhedsområdet. Hun mener, at man i Danmark er for dårlig til at oplyse om patienternes muligheder for at blive behandlet i andre EU-lande. *”Danmark skal droppe kampen mod højere patientmobilitet som en trussel mod det danske sundhedsvæsen. For flere mobile patienter er også vejen til stærkere specialisering mellem landene.”* (ibid) Siger Charlotte Fischer i indlægget og opfordrer dermed til at gøre brug af behandlingsmulighederne på tværs af de grænserne i EU. Det er ikke overraskende, når man tager hendes parti, Det Radikale Venstre, i betragtning, der i høj grad går ind for et stærkere og tættere samarbejde i EU. Hun henviser også til en bred folkelig skepsis i Danmark overfor et mere grænseoverskridende samarbejde på sundhedsområdet. Sundhedsområdet er en væsentlig del af det danske velfærdssystem. Alle har i dette system ret til lige behandling, denne er ret universel og skattefinansieret, så alle er med til at bidrage til det fælles system (Larsen 2004: 483). Fri bevægelighed kan være med til at øge behandlingskvaliteten, som Charlotte Fischer siger, men det kan også være med til at underminere det danske velfærdssystem, hvis man forestiller sig, at borgere fra hele EU kan vælge at blive behandlet i EU, hvis de ønsker det.

Undersøgelingsgrundlaget for at konkludere noget generelt om vinklingen af artikler temaet **’Udvikling, teknologi og sundhed’** er med i alt 8 artikler dårligt. Til gengæld kan man alene ud fra det lave antal artikler vurdere, at det ikke er et emne, der bliver

skrevet meget om i forbindelse med EU. Hvis man sammenligner det temaet med Catharina Sørensens undersøgelse af, hvilke emner danskerne ønsker varetaget på europæisk og nationalt niveau (se figur 4.)

5.3.10. Identitets- og demokratidebat

Vinkel	National	Europæisk	Europæisk-National
Positiv	<u>4</u>	<u>8</u>	<u>10</u>
Negativ	<u>15</u>	<u>11</u>	<u>12</u>
Neutral	<u>10</u>	<u>10</u>	<u>7</u>

Identitetsdebatten er det tema, der med i alt 87 artikler er næstbedst repræsenteret i denne undersøgelse. Baggrunden for dette kan være, at der op til valget, hvor befolkningerne skal vælge deres repræsentanter i Europaparlamentet, er et stærkt fokus på netop den europæiske identitet overfor den nationale samt udbyttet af det europæiske fællesskab. Der reflekteres i artiklerne over, hvad EU's styrker og svagheder er og hvilken position har Danmark i Unionen? Diskussionen i disse artikler går dermed på det samme som i dette speciale og artiklerne kan derfor også bidrage til diskussionen om bl.a. det demokratiske underskud, EU-skepsis, identitetsdebatten og mediernes rolle i EU-debatten. Artiklerne har vidt forskellige afsendere: forskere og eksperter, politikere, erhvervsfolk og almene borgere, der alle deltager i debatten.

Fordelingen af artikler, der fremstilles med en positiv, negativ og neutral vinkel ift. EU, er hhv. 22, 38 og 27. Der er dermed flest artikler, der har en negativ vinkel – heraf har 15 en national vinkel, 11 en europæisk og 12 en europæisk-national vinkel. En historie kan således godt være vinklet både europæisk og national, men samtidig have en overvejen-

de negativ vinkel overfor EU og det europæiske samarbejde. Fordelingen af artikler, der er fremstillet med en national, europæisk eller europæisk-national vinkel fordel helt ligeligt med 29 artikler for hver kategori.

Artiklen *"Debat: I har løjet for os"* (bilag 129) i Jyllands-Posten fra 23. maj 2014, med den meget sigende titel, er et godt eksempel på en negativt vinklet historie. *"Den politiske elites 'ufejlbarlighed' og patent på 'den humanistiske korrekthed' har skabt en kolossal afstand mellem almindelige danskeres bekymringer og elitens trang til at bestemme. Utallige politikere med Uffe Ellemann i spidsen har manipuleret med danskerne. Vi, der nu er blevet EU-kritiske, er på det seneste blevet latterliggjort som landsbytosser, der ikke ved vores eget bedste - og da i hvert fald ikke kan tænke en selvstændig klog tanke."*(ibid). Forfatteren udtrykker her, hvordan EU er blevet et elitært projekt, der har fjernet sig fra det europæiske folk, ved ikke at tage disse bekymringer alvorligt. Mangel på folkelig legitimitet.

I artiklen *"VALGKAMPEN I EUROPA: Mere af alting - undtagen Europa"* (bilag 221) bliver problematikken omkring dækningen af valget taget op.

"De valgplakater, som hænger på lygtepæle eller dertil indrettede propagandaplader fortæller sjældent noget om, hvad kandidaterne vil i EU eller med Europa. Til gengæld fortæller de en hel masse om, hvad de vil for deres eget land. Ironisk nok er valgkampen til EU-Parlamentet, som ideelt set er borgernes talerør i EU's lovmølle, mest af alt national" (ibid). International korrespondent på Jyllands-posten, Jette Elbæk Maressa, pointerer her hvordan politikerne i EU er med til at lægge et nationalt fokus og så at sige tage den nationale kasket på også i sager, der udelukkende burde håndteres i europæisk. (ibid).

Mediedebatten

Op til valget er hele opbygningen og udviklingen af EU blevet debatteret, men mediedækningen er også blevet diskuteret. Om debatten og i det hele taget dækningen af Europaparlamentsvalget i 2014 siger chefredaktør på Berlingske, Lisbeth Knudsen: *"Medierne har aldrig før haft så meget stof om Europa-Parlamentet og EU som ved dette valg. Der har været et stort udbud af faktuel information, og vi har kunnet se på vores website b.dk, at interessen for at søge viden om valget og folkeafstemningen om Patentdomstolen*

er stor. Men politikerne har ikke formået at hæve EU-debatten op på et visionært niveau.” (Bilag 38).

I en artikel i Politiken fra 23. Maj står der således: *”KRITIKKEN mod EU har aldrig været stærkere end nu. Samtidig vil det store flertal blive i EU. Logikken i denne modsigelse er, at vi må forandre EU for at gøre det nødvendige europæiske samarbejde spiseligt for borgerne. Vi er uenige om, hvor mange kompetencer der skal være i EU. Men vi er enige om, at når en kompetence er i EU, skal den også udøves åbent, nært og demokratisk.”* (Bilag 118). Her tillægges medierne en væsentlig rolle for kritikken mod EU eller løsningen er i hvert fald at EU præsenteres bedre.

Den negative vinkling er i temaet ***”identitets- og demokratidebat”*** den mest dominerende, med i alt 38 artikler. 27 artikler er vinklet negativt, mens 22 har en positiv vinkel. Under dette tema indgår en række artikler, hvor især forskere og eksperter på området diskutere medlemskabets fordele og ulemper. Temaet er det næstbedst repræsenterede tema

6. Mellem identitet og medier

Resultaterne fra artikelanalysen viser, at bestemte emner har større tendens til at blive vinklet enten mere europæisk eller nationalt end andre.

133 artikler ud af de 376 har en national vinkel. I nogle tilfælde er der her tale om, at emnerne knytter sig til et nationalt beslutningsniveau og det derfor er nærliggende at diskutere det i nationale rammer. I andre tilfælde kan grunden derimod være mediernes idé, om at præsentere historier, der er så tæt på læseren som muligt, så læseren opnår en følelse af identifikation. Det samme kan siges om de i alt 129 ud af 376 artikler, der både har en europæisk og national vinkel – det kan tolkes som forsøg på at formidle et europæisk budskab eller et fælleseuropæisk emne ved samtidig at tilføje et national indgangsvinkel. Undersøgelsen

Vinkel ift. EU

Vinkel	Antal artikler
Positiv	74
Negativ	117
Neutral	180

Vinkel – europæisk eller national

Vinkel	Antal artikler
Europæisk	109
National	113
Europæisk og national	129

Der findes en almen opfattelse af, at EU-stof er tungt og for fjernt for borgerne og for dagbladenes redaktioner er det en problematik man forsøger at imødekomme. Udfordringen i at gøre EU spiselig gælder også op til større begivenheder, såsom Europaparlamentsvalget. Det kan give flere mulige scenarier eller problemstillinger.

For det første kan den overvejende nationale dækning, men især den europæisk-nationale dækning, som artikelanalysen viser en tendens til, være med til at gøre EU-emner mere identificerbare for den danske befolkning. Dette gælder, hvis man går ud fra den præmis som Grimm opstiller – at der ikke findes et europæisk folk, men derimod en række kulturnationer. Ved at fremstille EU-stof i relation til et nationalt og kendt emne, kan det måske være med til at bringe EU tættere på borgeren. Dette må nødvendigvis kun gælde, hvis vinklen ellers er positiv eller neutral. Er vinklen derimod negativ kan dette være med til at støtte en opfattelse, der findes i dele af de europæiske befolkninger, herunder også den danske, at "EU presser noget ned over hovederne på os" (Ørberg

2003: 9). Denne opfattelse kan konkret komme fra nogle af de artikler, der har en både negativ og national vinkel overfor EU og som tilfører debatten en "dem og os"-retorik. EU kommer på den måde til at fremstå som skurken og Danmark som offer.

Grimm kan begrunde skepsissen i EU med mangel på fælles kulturel identitet i EU. Herindunder hører de tidligere nævnte demokratiopfattelser som del af kulturen. Der er to demokratimodeller i Europa, der møder hinanden i Europa og det skaber konflikter (Hessel 2014). Det viser sig i resultaterne fra undersøgelsen ved artikler, der fokuserer på afgørelser ved EU-Domstolens, der underminerer dansk lovgivning.

Et andet af de problemer, der kan være med debatten omkring Europaparlamentsvalget, er faktisk valgets konstruktion i sig selv. Som resultaterne af undersøgelsen viser, har langt størstedelen af artiklerne enten en delvis, dvs. europæisk-national vinkel eller udelukkende national vinkel. Sammenhængen mellem resultatet og valgkonstruktionen er, at borgerne i medlemslande vælger nationale repræsentanter til Europaparlamentet. Blandt forskere bliver denne problematik også nævnt som en del af det demokratiske underskud i (Kelstrup 2012: 264). En "dem og os"-retorik kan af samme grund skyldes politikernes dagsorden. Stemmerne til Europaparlamentsvalget skal hentes i nationalstaterne og man kan derfor ikke fortænke politikerne i at slå sig på uprægede nationale anliggender. Direkte valg til Europaparlamentet ville betyde europæiske partier og europæiske kandidater og ville kunne gøre denne nationale kobling overflødig og irrelevant.

Den manglende solidaritet overfor alle borgere i EU er som beskrevet i afsnit 5.3.4 og 5.3.5 om *beskæftigelse, arbejdskraft og velfærdsturisme* samt *migration og indvandring* et spørgsmål om den danske socialpolitik. Det bunder i den historiske udvikling i Danmark, hvorigennem den universelle velfærdsstat er opstået. Velfærdsstaten er universel – indenfor Danmarks grænser. Det forklarer Grimm med den kulturelle og historiske udvikling, der findes i nationalstaterne. Danmark er en udpræget kulturnation, der bygger på kulturelt fællesskab, der har rødder langt tilbage i historien. Det politiske fællesskab har således stort sammenfald med det etniske og kulturelle fællesskab.

Om EU-borgere skal modtage velfærdsydelser er hele tiden en opvejning af nationalstatens behov for at beskytte staten mod velfærdsturisme og overholdelsen af EU-borgernes ret til fri bevægelighed. EU-Domstolen skal sikre EU-borgernes rettigheder, men kan på denne måde og blive et slags tovtrækkeri mellem nationalstaten og EU-

Domstolen. Når afgørelser ved EU-Domstolen vækker særlig harme i Danmark skyldes som nævnt, at den parlamentariske suverænitet er fremherskende i flertalsdemokratier som i Danmark, det øvrige Skandinavien og Storbritannien. Denne skepsis findes ikke i samme grad i de øvrige europæiske lande, der er præget af den konstitutionelle demokratiform og derfor har tradition for en stærk domstol (Kelstrup 2012: 225). Men debatten om velfærdsydelser og velfærdsturisme var ikke bare et dansk emne i medierne, også flere steder i Europa, bl.a. i Tyskland og England, var det en del af valgdebatten. Rebecca Adler Nissen, EU-ekspert ved Københavns Universitet, mener derfor at man skal indføre et slags fælleseuropæisk velfærdsforbehold (bilag 92). Rebecca Adler Nissens kommentar kommer efter den omdiskuterede debat og EU-borgernes ret til velfærdsydelser, men virker paradoks, idet et fælleseuropæisk forbehold jo egentlig vil betyde, at grænsen for EU's politiske råderum går netop her (ibid). Grimm kan forklare denne protektionistiske tendens i nationalstaterne med det kulturelle og sociale fællesskab, der findes i nationalstaterne. Velfærdstaten bygger på solidaritet, men den solidaritet rækker ikke så langt i EU, til at velfærdsgoderne kan deles europæere imellem.

Til debatten omkring en fælles europæisk identitet mener EU-jurist Josef Weiler, at det er muligt at have to identiteter. Han taler om at have en 'tyk' identitet, den nationale, og en 'tynd', den europæiske. Den nationale identitet kan ifølge Weiler være den ene del af en identitet. Han laver dermed en ny præmis, der betyder, at han ikke tager stilling til hvorvidt identitetsgrundlaget kan hvile på et politisk fællesskab eller om identitetsfølelsen bunder i et historisk, kulturelt og etnisk fælles. Han mener, at de kan kombineres af befolkningen i nationalstaterne derfor ikke skal frygte at miste den nationale identitet til fordel for en europæisk (Kelstrup 2012:264). Weilers synspunkt kan dog ikke forklare, hvorfor befolkningen er skeptisk overfor en fælles europæisk politik på visse områder. Sociale ydelser og velfærdsturisme var et stort emne under valgkampen. Det skyldes, at der i befolkningen, både i Danmark var en stærk kritik af et forslag om fælles regler.

6.1 EU forklædt som skurk eller helt?

I det forrige afsnit nævntes politikerens dagsorden. Den hænger i høj grad sammen med mediernes dagsorden. Professor ved Københavns Universitet, Marlene Wind, mener, at hvis medier uden at stille spørgsmålstejn og helt ukritisk fremfører negative holdninger

til EU, så vil det automatisk opstå skepsis mod EU. Medierne bør derfor i højere grad stille de nationale politikere til ansvar for politikken ført i EU. Peter Nedergaard, der er professor ved Center for Europæisk Politik ved Københavns Universitet argumenterer mod Marlene Winds påstand. Han mener ikke en stigende EU-skepsis, skyldes mediernes vinkling af og retorik overfor EU (Rahbek 2016).

Når man taler problematikken om EU-skepsis blandt befolkningen og mediernes manglende dækning, fristes man til at spørge, hvad kom først? Reagerer medierne og politikerne på skepsissen i befolkningen og imødekommer den med en national dagsorden i medierne. Eller opstår der en skepsis i befolkningen, fordi EU fylder for lidt i medierne og i national politik, hvor mediedækning derfor giver et forvrænget billede af den faktiske politiske og demokratiske situation. Det er svært at bestemme, hvad der har udløst hvad, men det giver et billede reaktionsmønsteret kører i ring. Det kan således blive en ond cirkel fokus på nationale emner, der for medierne kan være svær at bryde ud af. På denne måde forbindes europapolitiske emner oftest med den nationale politik. Det kan derfor være svært for borgerne at se EU som en vigtig politisk magtinstans, hvis det i ringe grad fremstilles, hvad der er EU politik og hvad der er national politik. Interessen for EU, kan derfor være lav blandt befolkningen.

Professor ved Københavns Universitet, Kasper Møller Hansen, siger til TV2-Nyhederne, at valgdeltagelsen i høj grad hænger sammen med en manglende debat om EU. Han bemærker at skrues op for mediedækningen op til Europaparlamentsvalget, men at dækningen af EU-stof udenfor disse perioder er lav og siger yderligere *"Det første trin må være at skabe en mere løbende debat og inddrage det mere i folketingsvalgkampen, så det bliver en mere reel politisk kampplads. Så vil modsætningerne mellem partierne stå mere klart, og det er oftest modsætningerne, som er med til at mobilisere vælgerne. Hvis man føler, at ens kryds gør en forskel, så er vælgerne også mere tilbøjelige til at gøre det"* (Nielsen 2014).

Peter Nedergaard mener som sagt ikke at skepsissen skyldes en negativ fremstilling af EU i medierne, han mener omvendt, at medierne i nogle tilfælde kan være meget positive overfor EU. En overvejende positiv vinkling er dog ikke tilfældet i denne undersøgelse. Der er derimod overvægt af neutral vinklede artikler. I disse artikler medierne har en vigtig rolle i et demokratisk samfund og deres opgave er, at og stille sig kritisk samfun-

dets magtinstanser, men kritisk betyder ikke nødvendigvis negativt. Medierne skal fremstille et retmæssigt billede af virkeligheden som den er og samtidig være kritisk overfor historierne i den forstand, at der hele tiden søges opstilles argumenter for og imod et givent emne.

Marlene Wind kritiserer i et debatindlæg Berlingske Tidende for at give for meget spalteplads til EU-kritiske holdninger. Tom Jensen, ansvarshavende chefredaktør på Berlingske Tidende, mener, at de på avisen skal være deres traditionelt set EU-positive redaktionelle linje tro, men siger samtidig også at det ville problematisk, hvis den EU-kritiske tendens i samfundet ikke reflekteres det journalistiske arbejde (Rahbek 2016). Mette Jolly mener også man skal være forsigtig med at fremstille EU i et perspektiv, der ikke afspejles i befolkningens holdninger, da det kan have den modsatte effekt. En ikke repræsentativ positiv holdning til EU medierne, kan dermed giver næring til den nationale identitet (Jolly 2007). EU kritiseres i den forbindelse også for at være et elitært projekt, der kun debatteres på et højt niveau, hvor den almene borger ikke man være med. Når en overvægt af artiklerne fra denne undersøgelse har en national eller europæisk-national vinkling kan dette være et forsøg på at nå den almindelige dansker i øjenhøjde og tæt på borgeren. Det er samtidig også en del af det journalistiske værktøj *nyhedskriterierne*, herunder *identifikation*. *Identifikation* kan godt sidestilles med begrebet *identitet*. En mere europæisk journalistik, vil ikke i som i denne undersøgelser viser, tage udgangspunkt i det nationale, hvad enten der en entydig national vinkel eller en europæisk-national vinkel. Indstillingen i en europæiseret journalistik vil være "EU er også os". Journalistikken vil dermed se på, hvordan EU kan gavne alle europæere og også tillægge nationalstaten og dets borgere ansvaret for udviklingen i EU.

7. Konklusion

Resultaterne fra indholdsanalysen viser, at et flertal, 180 artikler, af de i alt 376 analyserede artikler er fremstillet med en neutral vinkel. 117 har en negativ vinkel overfor EU mens 74 har en positiv vinkel. Overvægten af artikler, der er fremstillet neutralt er godt set i et demokratisk, da medierne i disse artikler forholder sig kritisk med opvejende argumenter.

Der er en altovervejende tendens til, at de analyserede artikler fremstilles ud fra en national eller en europæisk-national vinkel – 113 og 129 artikler op mod 109 med en ren europæisk vinkel.

Analysen af de enkelte temaer for debatten i den to-ugers periode op til Europaparlamentsvalget i 2014 viser stor forskel i fremstillingen.

Økonomi og finans, udenrigs- og international politik og klima, miljø, energi og landbrug bliver i overvejende grad fremstillet neutral og også med en europæisk eller europæisk-national. Dette skyldes, at der i ved disse temaer ikke er knyttet særligt til den danske identitet.

Derimod er beskæftigelses og arbejdsmarkedspolitik mere i et national fokus. Dette knyttes til den danske socialpolitiske model, *den socialdemokratiske model*, hvor velfærdsstaten er universel og retten til velfærdsgoderne er til den danske befolkning, der gennem skatten har bidraget til samfundet. Det begrundes Dieter Grimm med den historiske og kulturelle baggrund, der er i den danske nationalstat. Mette Jolly pointerer på den baggrund vigtigheden af, at visse politiske områder håndteres nationalt. Debatten om velfærdsturisme er et godt eksempel på at øget politisk integration, i dette tilfælde ret til dagpenge og børnecheck i Danmark, ikke bliver positivt modtaget i befolkningen.

Fælles for alle temaer er det, at der i artikler er en vis form for skepsis, når det drejer sig om afgørelser ved EU-domstolen. Det skyldes dels, at EU-domstolen har forrang over den nationale Domstol, men det skyldes også den demokratiske styreform i Danmark, der kaldes flertalsdemokrati. Her gælder det at parlamentet, i Danmark Folketinget, er den største magtinstans i Danmark – det siges ”ingen over eller ved siden af Folketinget. Heller ikke domstolen. Derfor strider det mod den danske demokratitradition, når danske love kan blive efterprøvet og undermineret ved EU-Domstolen og når den samtidig kan være retskabende. Der findes ikke nogen fælles europæisk identitet i Europa, men kan dannes over længere sig, hvis det gennem kulturelt fællesskab opstår sammenhø-

rigthed mellem de europæiske folk. Dette kan ske gennem øget offentlig debat, hvor medierne har en central rolle i at formidle emner om EU, så befolkningen herigennem kan opnå kulturel forståelse for de forskellige kulturer i Europa.

Bibliografi

Anderson, Perry & Peter Gowan (1997) A question of Europe? Side 239-264. Verso.

Ankersborg, Vibeke (2011) Specialeprocessen. Tag magten over dit speciale. Samfundslitteratur.

Baron, Irene, Christian Fich, Michael Herslund (2011) Fra Leviathan til Lissabon. Magt og rettigheder i europæiske forfatninger. Jurist- og Økonomiforbundet.

Baron, Irene, Michael Herslund, Carsten Humlebæk (red.) (2015) Europæiske Fællesskaber? Identiteter, fortællinger og konflikter i Europa. Jurist- og Økonomiforbundets Forlag.

Christensen, Jens Peter (2013) Domstolene som grundlovens vogter. Jyllandsposten.
<http://jyllandsposten.dk/debat/kronik/article5217123.ece>

Danmarks Statistik (2015) Folketingsvalg torsdag den 18. Juni 2015
<https://www.dst.dk/valg/Valg1487635/valgopg/valgopgHL.htm>

Donbæk, Leif. *EU: Prügelknabe, monster eller bare overset?* Berlingske Tidende. (besøgt den 9. Marts 2016)
<http://www.b.dk/kommentarer/eu-pruegelknabe-monster-eller-bare-overset>

De Vreese, Claes H. (2002)

EU-oplysningen A
<http://www.eu.dk/da/fakta-om-eu/institutioner/mellemstatslige-institutioner/patentdomstolen>

EU-oplysningen B
<http://www.eu.dk/da/spoergsmaal-og-svar-folder/hvornaar-startede-forhandlingerne-om-udvidelsen-af-eu>

EU-oplysningen C <http://www.eu.dk/da/fakta-om-eu/medlemslande>
Europakommissionen 2013
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb80/eb80_dk_dk_nat.pdf (besøgt den 24. Februar 2017)

Europakommissionen (2014)

http://ec-europa.eu/danmark/presse/guide/opinion_statistik_da.htm (besøgt den 19.12.16)

Europakommissionen (2015)

http://ec.europa.eu/danmark/documents/alle_emner/information/160229_eb-dk.pdf
(besøgt den 19.12.16)

Europaparlamentet A

<http://www.europarl.europa.eu/news/da/news-room/20160715AVI37308/eurobarometer-danskerne-%C3%B8nsker-en-st%C3%B8rre-f%C3%A6lles-eu-indsats> (besøgt den 28.12.16)

Europaparlamentet B

<http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/da/20150201PVL00021/Tidligere-valg> (**figur 4**) (besøgt den 12.01.17)

Europaparlamentet C

<http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/da/turnout.html>
(Figur 6)

Europaparlamentet D

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2010-0223+0+DOC+XML+V0//DA#title2>

Europa.eu

https://europa.eu/european-union/topics/single-market_da

Folketinget A

<http://retsforbehold.eu.dk/da/nyheder/2015/resultat> (besøgt den 12.01.17)

Folketinget B

<http://www.ft.dk/Dokumenter/Publikationer/Grundloven/Min%20grundlov.aspx?page=all>
(besøgt den 12.01.17)

Føllesdal, Andreas (2006), Simon Hix Why There is a Democratic Deficit in the EU: A Response to Majone and Moravcsik. Journal of common market studies. s. 533-562.

<http://onlinelibrary.wiley.com/esc-web.lib.cbs.dk/doi/10.1111/j.1468-5965.2006.00650.x/epdf>

Infomedia.dk

Grøn, Caroline, Anne De Klauman og Anne Mette Vestergaard (2006) Kronisk syg? – EU, borgerne og demokratiet. Dansk institut for internationale studier.

Habermas, Jürgen (2001). Why Europe needs a Constitution. New left Review 11.

Habermas, Jürgen (2008). Europe – The Faltering Project. Polity Press.

Hansen, Mogens Hermann (2010) Demokrati som styreform og som ideologi.

Hessel, Niklas (2014) Ingen højere.

Hjarvard, Stig (1995)

Jolly, Mette (2007) The European Union and the people. Oxford University Press.

Kelstrup, Morten, Dorte Sindberg Martinsen, Marlene Wind (2012) Europa i forandring – en grundborg i EU's politiske og retlige system. 2. udgave. Hans Reitzels Forlag.

Kramhøft, Peter (2000) Journalistik med omtanke – arbejdsmetoder i udredende og analytisk journalistik. Forlaget AJOUR.

Kristeligt Dagblad (2017) <https://www.kristeligt-dagblad.dk/udenrigspolitik> (besøgt 9. Marts 2017)

Lachmann, Per og Marlene Wind (2014) Forstå afstemningen om patentdomstolen. Berlingske Tidende.

<http://www.b.dk/kronikker/forstaa-afstemningen-om-patentdomstolen>

Larsen, Jørgen Elm og Iver Hornemann Møller (2004) Socialpolitik. Hans Reitzels Forlag.

Larsen, Jørgen Elm og Iver Hornemann Møller (2016) Socialpolitik. Hans Reitzels Forlag.

Lund, Anker Brink & Mark Ørsten (2006). Nyhedsmediernes dækning af valget til Europa-Parlamentet 3, Working Paper no. 11

Loftager, Jørn (2004) Politisk offentlighed og demokrati i Danmark. Aarhus Universitetsforlag

Mogensen, Kirsten (2000) Arven. Journalistikkens traditioner, normer og begreber. Roskilde Universitets Forlag.

Nielsen, Morten (2014) Danmarks Radio. <http://nyheder.tv2.dk/2014-05-24-valgforsker-derfor-stemmer-kun-halvdelen-til-ep-valget> (besøgt den 9. marts)

Nygaard, Claus (2012) Samfundsfaglige analysemetoder. 2. Udgave. Samfundslitteratur.

Pedersen, Thomas (2000) Europa for folket? EU og det danske demokrati. Aarhus Universitetsforlag.

Pedersen, Thomas (2008) When Culture becomes politics. Aarhus University Press.

Pedersen, Thomas (2006) Demokrati og kultur i Den Europæiske Union. I Dan Jørgensens (red.), Eurovisioner. Essays om fremtidens Europa. (s.121-143). Informations Forlag.

Rahbek, Birgitte (2016) *Bliver EU mobbet af medier og politikere?* Berlingske Tidende. <http://www.b.dk/nationalt/bliver-eu-mobbet-af-medier-og-politikere>

Rasmussen, Finn (1996). Massemedier – nyhedsformidling og meningsdannelse. Columbus.

Rasmussen, Hjalte (2008) EU-ret i grundtræk: grundlove, institutioner og lovgivere i EU og Danmark. Forlaget Samfundslitteratur.

Sørensen, Catharina (2006) Elsker, elsker ikke? – euroskepsis forandring. Dansk institut for internationale studier. <http://docplayer.dk/7204448-Elsker-elsker-ikke-euroskepsis-i-forandring.html>

Udenrigsministeriet A <http://um.dk/da/udenrigspolitik/eu/danmark-i-eu/de-danske-eu-forbehold> (besøgt den 30.12.16)

Udenrigsministeriet B <http://um.dk/da/Udenrigspolitik/eu/danmark-i-eu/danmarks-medlemskab/dk-i-eu-40-aar/> (besøgt den 08.01.17)

Wind, Marlene (2016 A) *Uduelige ledere og medier er ved at ødelægge Europa*. Politiken. (besøgt den 12.02.17) http://politiken.dk/debat/arkiv_debattoerer/marlenewind/art5621983/Uduelige-ledere-og-medier-er-ved-at-%C3%B8del%C3%A6gge-Europa

Wind, Marlene (2016 B)

Ørberg, Esben (red.), Kirsten Sparre (red. sekr.) (2003) Fællesskabet i medie billedet. Journalisters historie om EU. Dansk Journalistforbund. [http://journalistforbundet.dk/Filer/DJ/Import/graphics/pjecer/Generelt/Faellesskabet i medie billedet Hvidbogen.pdf](http://journalistforbundet.dk/Filer/DJ/Import/graphics/pjecer/Generelt/Faellesskabet_i_mediebilledet_Hvidbogen.pdf)

Ørsten, Mark (2005) Transnational politisk journalistik – Dansk EU-journalistik 1991-2001. Roskilde Universitetsforlag.

Ørsten, Mark (2006) Europæisk offentlighed i danske medier – Danmark som foregangsland for udviklingen af en transnational politisk journalistik? I Journalistica, side 103-119

Oversigt over bilag til indholdsanalysen

Bilagene er vedlagt specialet i to separate bilagshæfter (hhv. bilag 1-282 og 283- 376).

Bilag 1	16
Ledende artikel: En by i Europa?	16
Bilag 2	18
Der var et yndigt land...	18
Bilag 3	20
PS ANALYSE: Er der en europæer til stede?	21
Bilag 4	22
De polske slagtere	23
Bilag 5	29
Debat: Sjælen kræver mere end sarkasme for at blive tilfredsstillet	29
Bilag 6	30
Europæiske, russiske og ukrainske intellektuelle svarer igen	30
Bilag 7	32
Debat: Kære politikere, I er jo elendige til at gøre EU interessant for os danskere	32
Bilag 8	34
Styrk EU's internationale stemme	34
Bilag 9	35
EU har brug for en ny Ruslands-politik	35
Bilag 10	36
Flere frihandelsaftaler	36
Bilag 11	37
Nedlæg det umenneskelige grænseværn	37
Bilag 12	38
Stop østeuropæiske kriminelle	38
Bilag 13	39
Indfør velfærdsforbehold	39
Bilag 14	40
Ukraine har været et wake-up-call	40
Bilag 15	41
Det handler EU-valget om	41
Bilag 16	42
Debat: SØNDAGSSKOLEN: Af en europæers erindringer	42
Bilag 17	43
Debat: 7 OM EN SØNDAG: Grundlovens § 20 - hvorfor fik vi den?	44
Bilag 18	45
Debat: UNDERVEJS: Det normale Europa	45
Bilag 19	46
Man kan ikke forvente, at østukrainere stemmer	46
Bilag 20	48
Europa med eller uden egne droner	48
Bilag 21	49

Forskere: EU er ude af trit med vælgerne	49
Bilag 22	50
ANALYSE N: EU-valg kan give skeptikerne en stærkere stemme	50
Bilag 23	52
Debat: Kontra. Østarbejdere er en del af løsningen	52
Bilag 24	53
Fra Mickey Mouse til forfatningskamp: Parlamentets vej til den virkelige magt	53
Bilag 25	57
Analyse: Otte vigtige spørgsmål til den fælles patentdomstol	57
Bilag 26	61
Tusinder af giftgrunde renses tidligst 2019	61
Bilag 27	63
EU-dom om overvågning går uden om Danmark	64
Bilag 28	65
Derfor er avisen gået over til kunst på forsiden	65
Bilag 29	66
Ledende artikel: Ingen rubrik	66
Bilag 30	67
Forsidehenvisning: I morgen skal EU lappes på ny	67
Bilag 31	69
Ledende artikel: EU til hverdag	69
Bilag 32	70
Bredt opgør: Giv danskerne privatlivet på nettet tilbage	70
Bilag 33	72
Forsidehenvisning: Danskerne: EU skal få gang i beskæftigelsen	72
Bilag 34	73
Debat: KOMMENTAR: Danmark bør gå med i bankunionen	73
Bilag 35	75
Debat: Danmark og EU	75
Bilag 36	76
Debat: Kan man tro på EU?	76
Bilag 37	77
Debat: Jeg elsker EU	77
Bilag 38	79
Debat: CHEFREDAKTØRENS: Kunne man lige få lov at tale ud?	79
Bilag 39	80
Bureaukrati blokerer for kulturpenge fra EU	80
Bilag 40	83
Europa forbereder sig på det yderste højre	83
Bilag 41	87
POLITISK: Dansk Folkeparti på vej mod nyt gennembrud	87
Bilag 42	89
Dansk Folkeparti får krydset på hver fjerde danskers stemmeseddel	89
Bilag 43	92
Ledende artikel: Godt gået i EU-debatten	92
Bilag 44	93
Kastholm! læst og påskrevet	93

Bilag 45	95	
Det nye og sexede Europa	95	
Bilag 46	98	
MS SPØRGER: Ask Rostrup	98	
Bilag 47	100	
Kronik: Det farligste er populismens Europa	100	
Bilag 48	104	
Debat: Jeg stemmer JA til et eksperiment -igen	104	
Bilag 49	105	
Debat: Der er gået Tea Party i EU-debatten	106	
Bilag 50	108	
Vi skal industrialisere Europa - igen!	108	
Bilag 51	111	
Tre udenfor: Patentdomstolen er for dyr og hård for de små	112	
Bilag 52	113	
Rumænien: Her er de, Europas villarøvere og harmonikaspillere, velfærdsryttere og tig- gere	113	
Bilag 53	116	
Det betyder målingen for partierne:	116	
Bilag 54	117	
Mærkesag: Jeppe Kofod går til kamp mod social dumping	118	
Bilag 55	119	
S køber sig til radikale stemmer	120	
Bilag 56	122	
Europaparlamentet: De kalder ham Mørkets Fyrste	122	
Bilag 57	124	
Iværksættere vil stemme nej til EU's patentdomstol	124	
Bilag 58	125	
Debat: Afstemning handler ikke om EU	125	
Bilag 59	127	
Debat: Holdninger udspringer af følelser	127	
Bilag 60	128	
Debat: Et bedre Europa	128	
Bilag 61	129	
Debat: Sovet i timen?	129	
Bilag 62	130	
Debat: EU kan give dig dit privatliv tilbage	130	
Bilag 63	131	
Politisk jordskælv i Storbritannien ryster partierne i Westminster	131	
Bilag 64	133	
Økonom: Vesteuropa kan ikke undvære indvandring	134	
Bilag 65	135	
Hvem skal betale regningerne?	135	
Bilag 66	137	
EU er et solidarisk fællesskab	137	
Bilag 67	139	
Al magt til nationalstaten	139	

Bilag 68	141	
ANALYSE: Hollænderne viser vejen, men hvilken?	141	
Bilag 69	142	
Kandidater: For svært at nå de unge	142	
Bilag 70	143	
Forsidehenvisning: Folkevandring vil ændre Europa	143	
Bilag 71	144	
Anm: Trykknappedemokratiets store aften	144	
Bilag 72	146	
Debat: KOMMENTAR: Et ja til patentet er en sejr for Danmark	146	
Bilag 73	148	
Kronik: KRONIKKEN: Med international ret skal land bygges?	148	
Bilag 74	151	
Debat: Hvem repræsenterer Europa-Parlamentet?	151	
Bilag 75	152	
ANALYS E: Stærk vækst i Europa	152	
Bilag 76	154	
Ved du egentlig hvad du stemmer på?	154	
Bilag 77	159	
EU er også os	159	
Bilag 78	162	
POLITISK: Kun i Politiko: Otte vindere siger tak	163	
Bilag 79	164	
Fra Bornholm til Bruxelles	164	
Bilag 80	166	
Lunken støtte til den konservative spidskandidat	166	
Bilag 81	167	
Skår i højreradikales EU-valg	168	
Bilag 82	169	
Patentdomstolen - ja eller nej?	170	
Bilag 83	172	
Folkeafstemning med mange nuancer	172	
Bilag 84	174	
Jeg sagde op til 80 procent	175	
Bilag 85	175	
Mytebærerne	176	
Bilag 86	180	
DTL kæmper for de danske vognmænd	180	
Bilag 87	181	
Debat: Europa-Parlamentet skal bruges mod diskrimination	181	
Bilag 88	182	
Debat: EU-teknokraterne har udhulet vores demokrati	183	
Bilag 89	183	
Debat: Europa-Parlamentet handler om politik - ikke om brok	184	
Bilag 90	185	
Kronik: KRONIK DEN 23: Stem - og vær med til at bestemme	185	
Bilag 91	188	

Debat: Kontrol ud i det absurde	188
Bilag 92	189
Velfærd: Ekspert øjner mulighed for ' fælles forbehold'	189
Bilag 93	191
Advarsel mod tab af dansk indflydelse	192
Bilag 94	193
Kritik: Cyberlov i strid med grundloven	194
Bilag 95	196
Forsidehenvisning: Thorning angriber velfærdsforbehold	196
Bilag 96	197
Højreparti er med til at splitte Ukraine	197
Bilag 97	199
Holland: Wilders vil ud af EU og euroen	200
Bilag 98	201
Grædende EU-modstander: Jeg vil have mit land tilbage	201
Bilag 99	203
Kronik: Stop for skjult import af kemikalier til EU	203
Bilag 100	207
Debat: FOLKEAFSTEMNING: Radikalt nej til patentdomstolen	207
Bilag 101	208
Debat: Ja-siden mangler en Messerschmidt	208
Bilag 102	210
Debat: Vi skal skabe en grøn union	210
Bilag 103	212
Tvivlen har bidt sig fast i kernen af Europa	212
Bilag 104	216
Juncker, Schulz og Verhofstadt?	217
Bilag 105	217
Nicolas Sarkozy blander sig i EU-valg og vil droppe Schengen	217
Bilag 106	218
Danskerne vil bevare alle tre EU-forbehold	218
Bilag 107	220
Debat: PERSPEKTIV: Det sunde dilemma	220
Bilag 108	222
Debat: EU og pressen	222
Bilag 109	223
Kronik: KRONIKKEN: Hvor demokratisk er EU?	223
Bilag 110	226
Til værn om den fri bevægelighed	226
Bilag 111	228
Valgforbund kan gavne små partier	228
Bilag 112	229
Politisk storm om betalt bane til overhaling på nettet	229
Bilag 113	231
Små virksomheder vågner op til ny patentvirkelighed	231
Bilag 114	232
Manden med den mindste nødudgang	233

Bilag 115	234	
Til bal i den socialdemokratiske lejr	234	
Bilag 116	236	
Britisk topkonservativ blåstempler Messerschmidt	236	
Bilag 117	238	
Da svenskerne gik i flæsket på Danmark	238	
Bilag 118	242	
Debat: Vi må gøre EU spiseligt for borgerne	242	
Bilag 119	243	
Debat: Den europæiske union er blevet en dårlig kopi af velfærdsstaten	244	
Bilag 120	246	
Putin fik sin kæmpekontrakt med Kina	246	
Bilag 121	247	
BAG FACADEN: TRANSPORTSTRID KØRER I RING	248	
Bilag 122	250	
Danske finanskæmper under radaren i Bruxelles	250	
Bilag 123	253	
Guide til EP-valget: Det skal du holde øje med fra i dag	253	
Bilag 124	255	
I dag får de britiske konservative tæsk	255	
Bilag 125	258	
Mærkesag: Det sejler i Københavns Lufthavn	258	
Bilag 126	260	
Ledende artikel: En historisk dag	260	
Bilag 127	262	
Debat: Ikke et ord om EU-valget, men noget om europæere	262	
Bilag 128	264	
Debat: Vi har brug for en grøn union	264	
Bilag 129	265	
Debat: I har løjet for os	265	
Bilag 130	266	
Debat: Patent-ja vil koste dyrt	266	
Bilag 131	267	
Debat: Ja til patentdomstolen	267	
Bilag 132	268	
Debat: Hvorfor skal vi stemme?	268	
Bilag 133	268	
Debat: Hvorfor stiller Folkebevægelsen op?	269	
Bilag 134	269	
Debat: Dagen derpå	270	
Bilag 135	270	
DF angriber V og K for at stemme for en blød asylpolitik i EU	271	
Bilag 136	273	
EU-valg kan ramme frihandelsaftale	273	
Bilag 137	274	
Nationale parlamenter bider fra sig	274	
Bilag 138	277	

Partierne bruger millioner af kroner på EU-valget	277
Bilag 139	278
Spionskandale om EU-politiker ryster Ungarns ekstreme højrefløj	278
Bilag 140	279
Flertal siger ja til ny patentdomstol	279
Bilag 141	280
Debat: KOMMENTAR: EU-lovgivning skal fremme vækst og jobs	281
Bilag 142	283
Debat: Snigende suverænitetsafgivelse er en myte	283
Bilag 143	284
Bolden skal trilles i mål	284
Bilag 144	285
Macho-kandidat laver rav i spansk EP-valgkamp	286
Bilag 145	287
Geert Wilders hold står til at vinde valget	287
Bilag 146	289
Manden med de mange liv	289
Bilag 147	292
Patentkoks: Både ja-og nejside tager fejl	292
Bilag 148	295
Mærkesag: Bedre værn mod kriminelle østeuropæere	295
Bilag 149	297
Debat: Stem ja til mindre bøvl for Danmarks virksomheder	297
Bilag 150	298
Debat: Når en støttestrømpe bliver til arbejdspladser	299
Bilag 151	300
Debat: Bevar selvbestemmelsen	300
Bilag 152	301
Debat: Giv EU en "prille"	301
Bilag 153	302
Ledende artikel: Sund fornuft	302
Bilag 154	303
Debat: Lovligt snus vil gøre Europa sundere	304
Bilag 155	305
Debat: Det europæiske projekt er drevet af en bureaukratisk elite	305
Bilag 156	307
Debat: Europa skal arbejde for folket	307
Bilag 157	309
DF flirter med Tyrkiet-støtter	309
Bilag 158	311
EU-Domstolen antyder: Der er grænser for landes generøsitet	311
Bilag 159	312
VALGKAMP I EUROPA: Her kommer jeg - kapløbet om at blive kendt	312
Bilag 160	313
Politisk flertal vil respektere vælger-nej til EU-patent	313
Bilag 161	315
Venstre daler i EU-måling efter Løkkes bilagsblæst	315

Bilag 162	317	
Toppolitikere i munden på hinanden	317	
Bilag 163	318	
Debat: Tendentiøst. Myter ødelægger patentdebat	318	
Bilag 164	320	
Prisstigninger er et tegn på bedre tider i Europa	320	
Bilag 165	321	
Rina Ronja Kari: Der er tosser i alle grupper	321	
Bilag 166	322	
5,6 mio. unge er arbejdsløse: Nu har 26-årige Iason fået nok	322	
Bilag 167	326	
Energifrås øger EU's import af energi	326	
Bilag 168	328	
Patentforvirring op til domstolsafstemningen	328	
Bilag 169	329	
Veteran skal kæmpe hårdt	329	
Bilag 170	331	
Bilag 171	332	
Debat: DAGENS: Den sidste EU-folkeafstemning?	333	
Bilag 172	333	
Debat: Mere Danmark, mindre EU?	333	
Bilag 173	334	
Franske nationalister: Marine Le Pen hylder Vladimir Putin	334	
Bilag 174	336	
Konservative stikker af i meningsmåling	336	
Bilag 175	338	
Christina Egelund: Frihandel med USA giver vækst og jobs	338	
Bilag 176	340	
Læger frygter patent på kræftbehandling	341	
Bilag 177	343	
EU presser USA for kul, olie og gas	344	
Bilag 178	344	
Frihandelsaftalen kan blive et boom for dansk eksport	344	
Bilag 179	348	
NYHEDSBAGGRUND: Kampen mod et ton nye regler	348	
Bilag 180	349	
Danmarks gode lobbysag	349	
Bilag 181	351	
7 af 10 erhvervsledere stemmer ja	351	
Bilag 182	352	
Forsidehenvielse: Finanslobby udvander EU-regulering	352	
Bilag 183	353	
Debat: Retten til fri abort	354	
Bilag 184	354	
Debat: Mistede du Venstre - så kig til højre	354	
Bilag 185	355	
Debat: Ja-siden køres over af unionstoget	355	

Bilag 186	356	
Debat: Rugbrødsarbejde = indflydelse	356	
Bilag 187	357	
Debat: Bagud på point og job	357	
Bilag 188	358	
Debat: Danskerne ejer Danmark	358	
Bilag 189	359	
Debat: Fri bevægelighed går begge veje	359	
Bilag 190	361	
Prisen for indflydelse taler ingen om i valgkampen	361	
Bilag 191	365	
Debat: Bliver Arktisk Råd scene for en ny kold krig?	365	
Bilag 192	368	
EU-modstandere laver mindst af alle i parlamentet	368	
Bilag 193	370	
S vil have flere kvinder i EU-toppen	370	
Bilag 194	371	
Debat: KOMMENTAR: Styrk retten til privatliv gennem sikkerhed	371	
Bilag 195	373	
Debat: Patent på sandheden	373	
Bilag 196	374	
Debat: Frygt ikke patenttrolden	374	
Bilag 197	376	
Debat: Høreapparater til EU-politikerne	376	
Bilag 98	377	
Danmark vil omgå EU's forsvarsværk	377	
Bilag 99	379	
Hvad bruger hr. Schulz parlamentets penge til?	379	
Bilag 200	381	
Debat: En naturlig konsekvens	381	
Bilag 201	382	
19. maj 2014 Jyllands-Posten Sektion 1 Side 24 (Debat) 199 ord	382	
Debat: Et mønster gentager sig	382	
Bilag 202	383	
Debat: De unge vil også have fred, frihed og frihandel	383	
Bilag 203	384	
Debat: BRUDFLADER: Europas spildte chance	384	
Bilag 204	386	
Morten Helveg Petersen: Samme skat skal give samme velfærd	386	
Bilag 205	388	
Venstre taler med to tunger i valgkamp	388	
Bilag 206	390	
Debat: EU skal tilbage til kernen	391	
Bilag 207	392	
EU-Parlamentet har mere magt end de fleste aner	393	
Bilag 208	395	
Direktiv kan gøre væsker med nikotin lovlige	395	

Bilag 209	397	
ERHVERVSJURA: EU-BORGERE HAR KRAV PÅ AT BLIVE GLEMT AF GOOGLE	397	
Bilag 210	400	
EP-kandidater: Få danskere i EU er et stort problem	400	
Bilag 211	402	
Debat: KOMMENTAR: Mere handel med USA kan booste økonomien	402	
Bilag 212	404	
Debat: KULTUR: Hvad skyldes den borgerlige skepsis?	404	
Bilag 213	405	
Domstolen skal selv finde balancen	406	
Bilag 214	407	
Eksperter ser stor usikkerhed ved patentdomstol	407	
Bilag 215	409	
Ledende artikel: EU gør en forskel i patentsagen	409	
Det er ikke ondt ment, men Dansk Folkeparti har ikke nogen indflydelse	411	
Bilag 217	414	
Studerende tænder ikke på Europa	414	
Bilag 218	415	
Færre danskere rejser til Bruxelles efter et job	415	
Bilag 219	418	
Advokaterne og de store vil juble	418	
Bilag 220	419	
Indvandrer tal hjælper EU-modstanderne	419	
Bilag 221	421	
VALGKAMPEN I EUROPA: Mere af alting - undtagen Europa	421	
Bilag 222	422	
Nogle ønsker lire og Tito. Andre tror på mere EU	422	
Bilag 223	430	
Debat: SØNDAGSSKOLEN: Tarvelig tænketank	430	
Bilag 224	431	
Debat: De borgerlige partier forærer vælgerne til DF	432	
Bilag 225	433	
Debat: UNDERVEJS: Rusland, den store skuffelse	433	
Bilag 226	434	
Magt: Hvad giver størst indflydelse i Bruxelles?	435	
Bilag 227	437	
POLITIKEN HAR SPURGT SEKS POLITIKERE 1) HVAD ER DET VIGTIGSTE, DU HAR UDRETTET I DENNE VALGPERIODE? 2) HVAD HAR SKUFFET DIG MEST I DIT EGET ARBEJDE?	437	
Bilag 228	438	
Debat: Hykleri. Flygtningerettigheder er under pres	438	
Bilag 229	440	
Debat: EU-parlamentet vildleder med præsidentkampagne	440	
Bilag 230	442	
Debat: Mindre madspild vil skabe flere jobs	442	
Bilag 231	443	
Debat: Lad mig dog blive glemt	443	

Bilag 232	445	
Debat: EU er skyld i social dumping	445	
Bilag 233	447	
Debat: Europas højreradikale ser med beundring på Putins Rusland	447	
Bilag 234	449	
Dit valg - eller EU-parlamentets?	449	
Bilag 235	451	
Europas afhængighed af Rusland skaber uro i USA	451	
Bilag 236	452	
Manden fra før	453	
Bilag 238	457	
Kronik: KRONIKKEN: Grøn vækst - en farlig cocktail	458	
Bilag 238	460	
NYT OM: Manglende arbejdstilladelse kan blive dyrt for arbejdsgiveren	460	
Bilag 239	461	
Danskerne forstår ikke patentdomstolen	462	
Bilag 240	462	
Forsidehenvisning: Debat: Her er det stærkeste folkelige oprør siden ungdomsoprøret	462	
Bilag 241	466	
Debat: MIDT IMOD: EU-modstandens bedste våben	466	
Bilag 242	467	
Debat: Kommentar til JP's leder	467	
Bilag 243	468	
EU-politikere fra Danmark er blot bittesmå brikker i et kæmpe puslespil	468	
Bilag 244	472	
Vi frygter, at de stjæler vores arbejde - de frygter, at vi stjæler deres indbyggere	472	
Bilag 245	473	
Forsvaret for dansk frisind er et liberalistisk projekt	473	
Bilag 246	474	
Kandidaters mærkesager er forduftet efter valget	474	
Bilag 247	475	
Kun to af fem danskere forstår EU's patentdomstol - her er en guide	475	
Bilag 248	479	
Valg til Europaparlamentet: Fra på søndag bliver alt forandret	479	
Bilag 249	482	
Debat: Patentreformen og suverænitæt	482	
Bilag 250	483	
To veje til vækst i Europa	483	
Bilag 251	487	
GLOBAL: Hvad rager det os?	487	
Bilag 252	489	
Parlamentet ingen kan komme uden om	489	
Bilag 253	491	
Den umulige kampagne	491	
Bilag 254	495	
Danmark står med et økonomisk luksusproblem	495	

Bilag 255	496	
Google ruster sig til klagebølge		496
Bilag 256		498
Europa skal gives tilbage til borgerne		498
Bilag 257		500
Nej-sigernes nye kort	500	
Bilag 258	501	
UKIP: Racister eller frihedskæmpere?	501	
Bilag 259	505	
KANDIDATTEST: Europaparlamentskandidat er nogle gange kun 60 procent enig med sig selv	505	
Bilag 260	506	
Rina Ronja: Social dumping skal bekæmpes i EU	506	
Bilag 261	508	
Nationalister og EU-hadere i modkamp - men håber på samling efter valget		508
Bilag 262	510	
Minister: Vores overvågning består	510	
Bilag 263	512	
Ledende artikel: POLITIKEN MENER: Egne stemmer		512
Bilag 264	513	
Debat: Dansk selvbestemmelse	513	
Bilag 265	514	
Debat: En lang, sej kamp ud af EU	514	
Bilag 266	516	
Debat: Nej tak til nye grænsekøer	516	
Bilag 267	517	
Debat: Er EU-debatten afsporet?	517	
Bilag 268	518	
DI: Hvis du er i tvivl, så stem ja...	518	
Bilag 269	519	
Alle kneb gælder i kampen for et ja	520	
Bilag 270	522	
Kamp om de skotske pladser i EP trods risiko for farvel til EU i 2016		522
Bilag 271	523	
VALGKAMPEN I DANMARK Det juridiske og det politiske nej		523
Bilag 272	524	
Debat: Giv danske patienter mere EU	525	
Bilag 273	526	
Europæernes tro på EU vender tilbage	526	
Bilag 274	528	
RISIKOANALYSE: Polen er på vej mod pæn vækst	528	
Bilag 275	530	
Nye krav kan give færre lån til boligejere	530	
Bilag 276	532	
Debat: Bekæmp ulighed med fælles skat på kapital		532
Bilag 277	534	
NYHEDSBAGGRUND: Sejren i EU er reelt et nederlag		534

Bilag 278	535	
Debat: Sareen åbner en ladeport	535	
Bilag 279	536	
Cameron stiller døren på klem for Messerschmidt	536	
Bilag 280	538	
Stemmesluger baner vej for anonyme DF'ere	538	
Bilag 281	541	
Løkke opfordrer ja-partier til en lynaftale om Europa-politikken	541	
Bilag 282	543	
EU's næste parlament ventes fyldt med modstandere	543	
Bilag 283	543	
Højrefløjens spidskandidater er i totterne på hinanden	543	
Bilag 284	544	
Pixiundersøgelse af datasikkerhed	544	
Bilag 285	546	
EU-modstandere vil have alle lobbyister registreret	546	
Bilag 286	548	
Debat: EU skal lægge pres på Israel med tre konkrete tiltag	548	
Bilag 287	550	
Debat: Dansk Folkeparti vrøvler om patentdomstolen	550	
Bilag 288	551	
Debat: Globale Klip	551	
Bilag 289	552	
Kronik: KRONIK DEN 15: Skal vi beholde landbrugsstøtten?	552	
Bilag 290	555	
Debat: Fakta om patenter	555	
Bilag 291	556	
Debat: Dansk indflydelse?	556	
Bilag 292	557	
Debat: EU's lyksaligheder	557	
Bilag 293	558	
Debat: Lad os få en social union	558	
Bilag 294	559	
Frontfigur på et afbud	559	
Bilag 295	561	
Det er en fordel af de helt store for dansk økonomi, at ti nye lande for snart ti år siden blev medlem af EU.	561	
Bilag 296	562	
Danmark tjener stort på større EU	562	
Bilag 297	565	
Debat: KOMMENTAR: Hvor vil EU-modstanderne hen?	565	
Bilag 298	567	
Privatliv: Google taber retten til din fortid	567	
Bilag 299	568	
Tegner bag valgvideo: Politikerne har spillet fallit	568	
Bilag 300	570	
Valgbombe: Libyen truer med at sende flygtningestrøm til EU	570	

Bilag 301	571	
Forsidehenvisning: Millioner går fattige hjem fra job	572	
Bilag 302	573	
Ingen må sælge EU til de unge	573	
Bilag 303	574	
OECD analyserer deflationstrussel	574	
Bilag 304	576	
Folkeafstemning: Kun to EU-lande skal til urnerne	576	
Bilag 305	578	
Linak-direktør: Jeg forstår det heller ikke helt	578	
Bilag 306	579	
Arla: Ny domsstol kan skabe ens vilkår	579	
Bilag 307	580	
Patentdomstol rimer dårligt på folkeafstemning	580	
Bilag 308	582	
EU's patentdomstol er både kønsløs og vigtig	582	
Bilag 309	583	
Forsidehenvisning: Ufolkelig folkeafstemning	583	
Bilag 310	584	
Det skal være i øjenhøjde	585	
Bilag 311	586	
Debat: INTERNATIONAL DEBAT: Polen - østeuropæisk problembar eller god nabo?	586	
Bilag 312	589	
Kronik: Nationalfølelsen kan genføde EU	589	
Bilag 313	593	
Debat: Konkurrence og fordele i EU	594	
Bilag 314	595	
Debat: Alternativet til EU	595	
Bilag 315	596	
Debat: EU skal opruste kampen mod nettets kriminelle	596	
Bilag 316	598	
Chef i Coloplast: Dansk succes er afhængig af patenter	598	
Bilag 317	600	
S-kampagne skal skræmme vælgere væk fra Messerschmidt	600	
Bilag 318	601	
Meningsmåling viser øget positiv indstilling til EU	602	
Bilag 319	602	
Britiske EU-modstandere buldrer frem og går nu i kødet på Labour	602	
Bilag 320	603	
VALGKAMPEN I DANMARK: Alle de andre mod Messerschmidt	603	
Bilag 321	604	
Malermester: Polen er ikke kun et jordbærplukker-land	605	
Bilag 322	608	
EU er godt rustet til konflikt	608	
Bilag 323	611	
Ansigtet på EU-sanktioner	611	
Bilag 324	615	

Banditstaternes advokat i Europa	615
Bilag 325	619
Spaniens mystiske patentmodstand kan skyldes lobbyisme	619
Bilag 326	620
CHRISTINA EGELUND: Liberal Alliances ubeskrevne blad	621
Bilag 327	622
Voteman råbte alt, alt for højt	622
Bilag 328	624
POLITISK: Ja-siden har hårdt brug for et gearskifte før EU-valget	624
Bilag 329	626
Margrete Auken: Gamle mursten er et lysende godt eksempel	626
Bilag 330	628
Kun hver tredje unge dansker stemmer til EP-valg	628
Bilag 331	630
Å-dilemma: Flere penge eller lavere ambitioner	630
Bilag 332	632
Renere åer vil koste milliarder af kroner	632
Bilag 333	634
Ny EU-lov blottet dine fortrolige patientdata	634
Bilag 334	635
Debat: 15 krav til en europæisk stemme	636
Bilag 335	637
Debat: EU blander sig i småting	637
Bilag 336	638
Debat: Vælgernes mistro er berettiget	638
Bilag 337	640
Kronik: KRONIK: Fælles om et ja den 25. maj	640
Bilag 338	642
Debat: For og imod en fælles europæisk patentdomstol	642
Bilag 339	644
Ledende artikel: Stem ja	644
Bilag 340	645
FTF støtter forslag om fælles EU-dagpenge	645
Bilag 341	646
EU-Kommissionen foreslår fælles dagpengesystem	647
Bilag 342	649
EU breder sig meget i byrådet	649
Bilag 343	651
S: EU nøler i kampen mod hormonforstyrrende stoffer	651
Bilag 344	652
Store tyske partier har fundet noget at skændes om	652
Bilag 345	653
VALGKAMPEN I DANMARK: Stemmespild og de billige mandater	653
Bilag 346	654
Regeringen anklages for dobbeltmoral om børnecheck	654
Bilag 347	656
Forhandlinger skal redde Ukraines præsidentvalg	656

Bilag 348	658	
Debat: Et EU-skeptisk EU	658	
Bilag 349	659	
Debat: KOMMENTAR: Lad danske ideer få de bedste vilkår	659	
Bilag 350	661	
Jelved retter frontalangreb mod Løkke	661	
Bilag 351	663	
Debat: EU's borgere er fulde af afmagt	664	
Bilag 352	665	
Debat: Har EU mistet sin tiltrækning?	665	
Bilag 353	667	
Ukraine-krise handler ikke kun om Putin	667	
Bilag 354	669	
Kandidater ærgrer sig over mangelfuld valgkampagne	669	
Bilag 355	670	
340.000 unge skal sætte deres første EU-kryds	670	
Bilag 356	673	
SPIDSKANDIDAT: ULLA TØRNÆS Graviditet blev til politisk genfødsel	673	
Bilag 357	675	
Berlusconi kæmper for mere Italien og mindre Europa	675	
Bilag 358	676	
30 ÅR I MORGEN: Fra børnebanden til Bruxelles	677	
Bilag 359	677	
Debat: EU-debatten er afsporet	678	
Bilag 360	679	
Debat: DAGENS: Udligningsordning	679	
Bilag 361	680	
Debat: Hvis Skotland bliver selvstændigt	680	
Bilag 362	681	
Debat: Gældsplagede lande får luft igen	681	
Bilag 363	682	
EU sigter på russiske virksomheder	682	
Bilag 364	684	
Ledende artikel: Gråzoner	684	
Bilag 365	686	
Dansk EU-viden er en hullet affære	686	
Bilag 366	687	
Finskhedens bannerfører indrømmer: Jeg er langt mere dansk end finsk	688	
Bilag 367	690	
Dagpengesag: Finner går forrest mod EU, men taler ikke om det	691	
Bilag 368	692	
Debat: For mange patenter er skadeligt	692	
Bilag 369	693	
Debat: EU-arbejdere bidrager positivt	693	
Bilag 370	695	
Debat: UNDERVEJS: Havregrød i Vangede	695	
Bilag 371	696	

Patent-ja giver næppe en masse job	696	
Bilag 372	700	
Metal-formand: Virksomhederne får det en lille smule billigere	700	
Bilag 373	702	
47 græske partier vil i Europa-Parlamentet	702	
Bilag 374	704	
Debat: Vil EU legitimere Egyptens diktatur?	704	
Bilag 375	706	
Debat: Nej tak til fælles europæisk patentdomstol	706	
Bilag 376	707	
Fattigdomsflygtninge rykker tættere på Danmarks grænser		707